

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV KULTURÁLNÍCH STUDIÍ

DIPLOMOVÁ PRÁCE

JIŽNÍ ČECHY TURISTICKÉ. KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ
V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ.

ČINNOST KLUBU ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ VE VOLYNI

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Rauchová, PhD.

Autor práce: Kateřina Schimová

Studijní obor: Literárně-historická studia

Ročník: 3

2015

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitelů a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses. cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 11. května 2015

.....

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat PhDr. Jitce Rauchové, PhD., které vděčím za cenné rady, podněty a připomínky při zpracovávání práce. Dále pak děkuji Ing. Ivo Stehlíkovi a Jitce Stehlíkové za laskavé provedení revize textu, rodičům za podporu po celou dobu studia a Veronice Škabroudové za pomoc při anglickém překladu.

Anotace

Práce se zabývá vývojem turistiky v meziválečném období. Diplomová práce je rozdělena celkem do tří částí. V první části je představen historický rozvoj turistiky, vývoj pojmů turistika, turista a cestovní ruch a jejich definování ve slovnících. Druhá část práce se zaměřuje na Klub českých (československých) turistů. Popisuje historický vznik Klubu a jeho rozvoj v meziválečném období. Z celkového objemu činnosti Klubu jsou vyzdvihnuty základní akce a to budování a správa chat, nocleháren a rozhleden. Dále pak značení a výstavba turistických chat. V poslední části je v práci ukázána práce jednoho z odborů Klubu československých turistů, odboru ve Volyni. Na tomto odboru je ukázáno, jak klub fungoval a jaký rozsah činnosti měl.

Klíčová slova

Turistika; Klub československých turistů; Volyně; 1918 - 1938

Abstract

This thesis deals with the development of tourism in the interwar period. The thesis is divided into three parts. The first part presents the historical development of tourism, evolution of concepts hiking, tourists and tourism and their definition in dictionaries. The second part focuses on Club of Czech (Czechoslovak) tourists. It describes the history of the club and its development in the interwar period. The thesis highlighted the basic club events, which are construction and management of cottages, hostels and observation towers and marking and construction of tourist cottages. The last part shows the work of one of the Club of Czechoslovak Tourists, Department of Volyně. In this department, it is shown how the club worked and what scope of action was.

Key words

Tourism; Club of Czechoslovak Tourists; Volyně; 1918 - 1938

OBSAH

1. ÚVOD	8
1.1. Zaměření práce	8
1.2 Zhodnocení pramenů a literatury	9
2. TURISTIKA.....	12
2.1 Vznik a rozvoj turistiky	12
3. EKONOMICKÝ PŘÍNOS CESTOVNÍHO RUCHU.....	14
4. PROMĚNY VYMEZENÍ TERMÍNŮ SOUVISEJÍCÍCH S CESTOVNÍM RUCHEM	15
4.1 Ottův slovník naučný	16
4.2 Masarykův slovník naučný.....	16
4.3 Jiří Guth Jarkovský – Turistika	17
4.4 Alena Hurychová – Turistika I.	19
4.5 Malá encyklopedie turistiky	19
4.6 Výkladový slovník cestovního ruchu	20
4.7 Jan Štemberk – Fenomén cestovního ruchu	20
5. KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ	21
5.1 Vznik a rozvoj klubu před vznikem Československa	21
5.2 Klub československých turistů na první republiky	24
5.3 Krize Klubu československých turistů a její dopady	25
5.4 Časopis turistů	26
5.5 Statistika Klubu československých turistů	28
5.6 Stavby a turistické chaty	28
5.7 Turistické značení	30
6. KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ VE VOLYNI	31
6.1 Expanze klubu na Šumavu	31
6.2 Souhrn stavebních akcí Klubu českých (československých) turistů na Šumavě	32

6.3 Klub československých turistů odbor Volyně	33
6.4 Činnost Klubu československých turistů ve Volyni v meziválečném období	34
6.5 Stavební akce Klubu československých turistů ve Volyni	35
6.5.1 Chata u pramene Vltavy	35
6.5.2 Úprava studánky u pramene Vltavy	41
6.5.3 Chata v Lenoře	42
6.5.4 Chata v Modravě	46
6.5.5 Chata v Kubově Huti	46
6.6 Klub československých turistů a snaha o záchranu památek	48
6.6.1 Správa fondu hradu Helfenburk	48
6.7 Značení cest	49
6.7.1 Turistická cesta mezi Bučinou a Prüstlingem	51
6.7.2 Opravy značek turistických cest	51
6.8 Noclehárny Klubu československých turistů	53
7. ZÁVĚR	55
8. PRAMENY A LITERATURA	57
8.1 Prameny	57
8.1.1 Archivní prameny	57
8.2 Literatura	57
9. SEZNAM PŘÍLOH	59

1. ÚVOD

1.1 Zaměření práce

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl představit rozvoj turistiky v meziválečném období v Československu. Toto téma bylo zvoleno s ohledem na to, že právě v této době nastal největší rozvoj turistiky. Samozřejmě základy byly položeny již o několik desítek let dříve, ale meziválečné období přineslo nové možnosti, místa a motivaci pro cestování.

V práci bude tato tematika představena na Klubu československých turistů, který jako největší spolek v této době měl nejširší pole působnosti a nejrozsáhlejší členskou základnu. Díky těmto podmínkám se stal v podstatě nejznámější organizací působící v turistice.

Celá práce se dělí do tří velkých oddílů. V první části bude představena turistika jako celek, tedy historický vývoj turistiky, rozvoj pojmů turistika, turista a cestovní ruch. Dále se diplomová práce bude zabývat přínosem turistiky jako velkého hospodářského činitele. V tomto směru přineslo právě meziválečné období největší změny, protože díky cestovnímu ruchu a turistice se napomohlo rozvoji krajů, kde nebyl dostatečně rozvinut průmysl. Právě z průmyslově vytíženějších oblastí přicházeli turisté do krajů, kde toto odvětví chybělo a přinášeli sem své finance. To pak napomáhalo rozvoji infrastruktury, tedy více se budovaly silnice a železnice, probíhala výstavba ubytovacích zařízení a expandovaly stravovací podniky. Příliv turistů se kladně podepsal i na zlepšování služeb v tomto sektoru.

Ve druhé části bude představen Klub československých turistů, a to od jeho počátků, začínal ještě jako Klub českých turistů. Práce se dotkne historie klubu a jeho rozvoje, představí nejvýznamnější osobnosti působící v klubu a zaměří se na tři nejdůležitější činnosti, které klub vykonával. Meziválečné období přineslo obrovský stavební boom, takže klub v této době vybudoval mnoho chat, rozhleden a spravoval množství nocleháren. Díky jeho činnosti bylo proinvestováno množství peněz, což nakonec i vyvolalo klubovou krizi, která bude v práci také popsána. Klub československých turistů byl také velmi činný ve značkování, výstavbě a správě turistických cest. Vyznačil a spravoval několik tisíc tras. Díky jeho činnosti byla

v Československu nejpropracovanější síť turistických tras v Evropě a odkaz Klubu přežívá dodnes.

Ve třetí části diplomové práce bude představen odbor Klubu československých turistů ve Volyni. Právě zaměřením na tento odbor bude lépe nahlédnuto na fungování klubu. Ukázka činnosti jednoho odboru přináší lepší poznání práce Klubu v oblasti rozvoje turistiky. V této části, se po představení historického vývoje odboru ve Volyni, práce zaměří na nejdůležitější činnosti. Jednou z nich byla výstavba chat. Díky práci odboru ve Volyni proběhlo několik stavebních akcí. Bude ukázáno, jak fungovala spolupráce odboru s ústředím Klubu. Dále pak spolupráce s různými organizacemi, protože Klub často stavěl chaty na pozemcích, které nevladnil. Práce představí, jak probíhala výstavba chat. Posledním bodem, který se bude dotýkat chat, bude ukázka smluvních vztahů mezi klubem a vlastníkem pozemků, potažmo chat a pak vztahů mezi Klubem a nájemci chat. Mimo jiné Klub také spravoval množství nocleháren. V diplomové práci bude ukázáno, jaké noclehárny Klub spravoval a veškerý jejich inventář, výnos a počet noclehů. Díky tomu se ukáže, že právě správa nocleháren měla své opodstatněné místo.

Klub československých turistů se snažil o záchranu historických památek. Konkrétně odbor ve Volyni se zasadil o záchranu a konzervaci hradu Helfenburk. V práci bude ukázáno, jak celá akce probíhala a čeho klub dosáhnul.

Na činnosti oboru ve Volyni se také ukáže, jakým způsobem klub rozvíjel a udržoval značení turistických tras. V práci bude představeno, jak značkování probíhalo, takže přesně stanovené úseky, které se musí opravit a značkovací družstva.

1.2 Zhodnocení pramenů a literatury

Pramenná základna zvoleného tématu a sekundární literatura se jeví jako celkem obsáhlá, ale po bližším nahlédnutí se zjistí, že to tak v podstatě není. Mnoho informací je různě rozděleno do mnoha publikací. Pouze pár titulů se zabývá komplexně rozvojem turistiky v meziválečném období. Proto se předkládaná diplomová práce nezaměřuje pouze na rozvoj turistiky jako takové. Mezi základní publikace, které se zabývají turistikou, tedy jako sekundárním tématem, a cestovním ruchem bezesporu patří od Jana Štemberka publikace Fenomén cestovního ruchu. Možnosti a limity cestovního ruchu

v meziválečném Československu. Je zde velice podrobně zpracován cestovní ruch ve sledovaném období. Naopak turistika, která v Československu patřila mezi hlavní bod v cestovním ruchu, je nastíněna podstatně méně. Pouze v souvislosti s Klubem československých turistů. V publikaci od Jiřího Gutha Jarkovského, Turistika, turistický katechismus, se pak nalézají podrobné informace o rozvoji turistiky, návody pro turisty jak pěstovat tuto činnost a podobně. Jedná se o důležitý zdroj informací, díky kterému je možnost nahlédnout do turistiky právě v meziválečném období. Celkově však k tématu turistiky žádná souhrnná publikace není.

Literatura k historii a vývoji Klubu československých turistů je také celkem obsáhlá. Díky tomu, že klub za celou svou éru slavil několik významných jubileí, bylo vydáno množství knih. Také mnoho nadšených turistů představovalo Klub československých turistů ve svých publikacích. Avšak, podobně jako u literatury dotýkajících se turistiky, jsou často informace kusé. Navíc se obě tyto oblasti navzájem prolínají. V roce 1998 vyšla publikace Sborník Klubu českých turistů vydaný ke 110. výročí založení v roce 1998. K oslavám v roce 2008 vyšla také publikace Sborník Klubu českých turistů vydaný ke 120. výročí založení klubu v roce 2008. Obě tyto publikace začínají popisem historie a vývoje Klubu. A v podstatě se objevuje mnoho podobných informací. Pro účely diplomové práce však publikace obsahují mnoho důležitých informací.

Pro třetí část diplomové práce již tolik sekundární literatury neexistuje. Informace tudíž byly čerpány z fondu Klub československých turistů ve Volyni, který je uložen ve Státním okresním archivu ve Strakonici. Fond je velmi obsáhlý. Dochovalo se mnoho zápisů z porad a schůzí klubu, podrobné informace o činnostech, které klub rozvíjel. Mnoho poznatků se dá získat díky množství korespondence, která se týkala různých akcí. Konkrétně fond obsahuje kartony se zápisy ze schůzí a pozvánky na schůze, přípisy a oběžníky, kartony s informací o zřizování a správě nocleháren, jednání o stavbě turistických chat, vyhlášky a nařízení pro turisty, karton týkající se opravy hradu Helfenburk a zprávy o činnosti klubu. Z tohoto fondu byly využity především písemnosti, které pojednávají o praktické činnosti volyňské pobočky - o stavbě chat, správě nocleháren, opravách hradu Helfenburk a značení turistických cest.

Klub československých turistů byl nejvýznamnějším spolkem působícím v oblasti turistiky. Díky jeho činnosti se tato volnočasová aktivita rozšířila a zanechala

mnoho odkazů dodnes. Diplomová práce si klade za cíl představit fungování Klubu a ukázkou jeho činnosti, tak jak byla rozvíjena ve sledovaném období.

2. TURISTIKA

2.1 Vznik a rozvoj turistiky

Již od středověku byla velmi tenká hranice mezi turistikou a cestovatelstvím. Organizovaná turistika se rozšiřovala již během první poloviny 19. století díky průmyslové revoluci. Lidé, kteří se stěhovali do průmyslových měst za prací, později začali vyhledávat opět nějaké pouto s přírodou. Největší rozvoj turistiky nastal ve spojitosti s turistickými spolky a kluby. První turistické kluby vznikaly v okolí hor, především Alp, kde se objevily i první turistické značky.¹ Počátky turistiky v Českých zemích se dají spojovat se založením Sokola v roce 1862, který fungoval jako první tělovýchovná organizace. Pěstoval tělesnou výchovu pro posílení fyzických a duševních schopností členů pro případ střetu s nepřitelem. Organizoval i turistické výlety - tato činnost položila základy pro rozvoj turistického hnutí. Mezi další organizace zaměřující se na turistiku patřila Národní jednota Severočeská. Díky spolupráci těchto dvou organizací byl založen Klub českých turistů.² Klub českých turistů se pak zasadil o největší a nejmasovější rozvoj turistiky v Českých zemích, potažmo na Slovensku a Podkarpatské Rusi. O jeho činnosti bude více informací v následujících kapitolách.

Často byla turistika vnímána jako odnož cestovního ruchu. Byla chápána jako cestování pěšky, nebo v kombinaci s využitím určitých dopravních prostředků, hlavně vlaku, pak i automobilu nebo parníku. Zakládala se na cestování pro fyzické i duševní osvěžení, pobytu v přírodě a na poznání přírodních a historických památek, toto je platné dodnes. Obvykle se omezovala na kratší dobu, bývala organizována a na rozdíl od trampingu turistika nesetrvávala na jednom místě.³ Pěší turistika byla chápána jako základní druh turistiky, nejrozšířenější a nejméně náročný. Alespoň z technického a finančního hlediska. Pěší turistika byla nejvíce provázána s přírodou a jejím poznáváním.⁴ Základem turistiky pak byla touha po pobytu v přírodě, či zdravotní a poznávací účel. V Československu lákalo k rozvoji turistiky mnoho poutavých míst, především přírodních a historických památek.⁵ Turistika byla (a je) velice důležitá pro hospodářství státu, protože cestující občané samozřejmě i utráceli peníze a nakupovali

¹ Jan Havelka a kol. autorů, Sborník Klubu českých turistů vydaný ke 120. výročí založení klubu v roce 2008, Praha 2008, s. 7.

² František Moser a kol. autorů, Sborník Klubu českých turistů vydaný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998, Plzeň 1998, s. 6.

³ Jiří Guth Jarkovský, Turistika, turistický katechismus, Praha 2003, s. 14.

⁴ Alena Hurychová, Turistika II, Brno 1976, s. 72.

⁵ Československá vlastivěda, díl X. Osvěta, Praha 1931, s. 558.

různé vybavení pro cesty. Díky tomu se pak bylo podporováno budování hotelů, chat, útulen, rozhleden, nocleháren, turistických cest a stezek.⁶

V českých zemích se ve sledovaném období turistika šířila hlavně díky Klubu československých turistů, který byl v té době největší organizací podporující a propagující turistiku. Samozřejmě nebyl jediným spolkem, vedle Klubu československých turistů existovala celá řada podobných spolků. V oblastech, kde byla výrazně zastoupeno německé obyvatelstvo, fungovaly i německé turistické spolky. Německé turistické spolky jsou pro oblast Šumavy zásadní, protože položily základy, které Klub československých turistů napodoboval. Na těchto základech pak stavěl vlastní činnost. Ovšem problematika německých turistických spolků není předmětem této diplomové práce. Právě díky turistickým organizacím byla turistika rozvíjena a propagována. Tyto organizace upravovaly turistické cesty, zřizovali noclehárny, chaty a stravovací zařízení. Již před válkou se turistika šířila mezi veřejnost, mezi všechny sociální vrstvy.

První světová válka přerušila rozvíjející se turistické hnutí a činnost všech spolků utlumila v podstatě na minimum. Po válce se turistika začala rychle rozvíjet a stala se důležitým ekonomickým činitelem. K rozvoji přispělo i rozšíření automobilismu, nové možnosti ubytovacích zařízení a zlepšení stravovacích možností.⁷

Důvodem pro cestování se stávala touha po změně, vidět vše na vlastní oči a poznání nového.⁸ Hlavně v meziválečném období, ale i v době před válkou, se cestování stávalo moderním fenoménem doby. Proto dalším motivem pro cesty byla závist či nápodoba, tento motiv se nejvíce objevoval u střední a nižší třídy obyvatelstva. Díky urbanizaci, která odtrhla člověka od přírody, se objevila i potřeba návratu do přírody, jak již bylo výše zmíněno.⁹ Na přelomu 19. a 20. století se přímo i doporučoval pobyt v přírodě ze zdravotních důvodů i jako prevence. Díky všem těmto motivům se objevují jako důvody pro cestování touha po poznání, odpočinku, aktivním trávení volného času, zdravotní důvody či náboženské důvody.

⁶ Československá vlastivěda, díl X. Osvěta, Praha 1931, s. 560.

⁷ F. Moser, Sborník klubu českých turistů, s. 18.

⁸ Tamtéž, s. 54.

⁹ Tamtéž, s. 55.

Dle sociálního postavení jedince se odvíjely i motivy pro cestování. Každá společenská skupina měla jiné motivy, ale i místa rekreace a zvolený komfort služeb.¹⁰ Nejčastějšími motivy pro cesty byly tedy odpočinek, rekreace, ozdravení, obchodní cesty a cesty za příbuznými. V dobové literatuře se nacházely nejrůznější pokyny pro přípravu na cestu. Podle těchto příruček se musela věnovat dostatečná pozornost oděvu i počtu a velikosti zavazadel. Cestovateli nesměl chybět batoh, hůl, průvodce, krokoměr, busola, dalekohled, lékárnička, speciální obuv a prádlo a turistické šaty. Mezi základní příručky, které přinášely informace pro turisty, patřila od Gutha Jarkovského Turistika. Turistický katechismus.

3. EKONOMICKÝ PŘÍNOS CESTOVNÍHO RUCHU V MEZIVÁLEČNÉM OBDOBÍ

Nejzajímavějším z hlediska ekonomiky byl příjezdový cestovní ruch, který do státu přinášel devizy. Domácí cestovní ruch byl vnímán, jako pouhý přesun peněz v rámci republiky. Přesto však byly peníze přinášeny do méně rozvinutých oblastí, bez průmyslu. To pak napomáhalo rovnoměrnějšímu rozvoji v rámci celé republiky. V podstatě šlo o nástroj pomoci hospodářsky zaostalejším regionům, protože kulturní a přírodní atraktivita se nacházely hlavně v regionech bez rozvinutého průmyslu. V podstatě negativní postoj byl zastáván k výjezdovému cestovnímu ruchu, protože v jeho důsledku docházelo k odlivu finančních prostředků do cizích států. Přesto však cestovní ruch napomáhal k odstraňování ekonomických potíží, protože přispíval ke snížení zahraniční zadluženosti. Rozvoj cestovního ruchu celkově posiloval národní hospodářství.¹¹ Na fenomén cestovního ruchu reagovaly i orgány veřejné správy a to podporou a propagací jednotlivých míst formou dotací na zlepšení a zkvalitnění infrastruktury a stavu památek.

Domácí cestovní ruch byl zdůrazňován jako protiváha výjezdům do zahraničí a byl i jedním ze způsobů jak udržet obyvatelstvo doma. Po válce společnost zaplavila vlna nadšení, euforie a hromadný zájem o poznání vlasti.¹² Nejvíce účastníků domácího cestovního ruchu pocházelo z průmyslových měst. Domácí cestovní ruch byl dlouho

¹⁰ Jan Štemberk, Fenomén cestovního ruchu. Možnosti a limity cestovního ruchu v meziválečném Československu, Praha 2009, s. 56.

¹¹ Tamtéž, s. 266.

¹² Tamtéž, s. 219.

opomíjen, jako nepřínosné odvětví národního hospodářství, což souviselo se dojmem, že jde pouze o přesun financí v rámci regionů země. Pozornosti se mu začalo dostávat až v souvislosti s růstem výjezdového cestovního ruchu.¹³ Proto se začaly objevovat výzvy k cestám po vlasti. V roce 1932 byla vytvořena oficiální kampaň na propagaci Slovenska a Podkarpatské Rusi, která měla přilákat více domácích návštěvníků. Vše se neslo v duchu hesla: „*Nejezděte do ciziny. Poznejte svou vlast*“.¹⁴ Východní část republiky však na příliv turistů nebyla připravena. Snad až na činnost Klubu československých turistů, který se o tato území začal zajímat v podstatě ihned po státním převratu. Snažil se i zde zakládat turistické chaty a spravovat noclehárny. Silnice v této části republiky se nacházely v dezolátním stavu a nabídka hostinských a ubytovacích služeb byla nedostatečná a nekvalitní.¹⁵ Cílenou propagací Slovenska v českých zemích se podařilo zvýšit cestovní ruch, kdy koncem 30. let bylo 90% návštěvníků Slovenska z Čech.

Ani Podkarpatská Rus nebyla připravena na cestovní ruch. Ať už se jednalo o špatné cesty či drahé a zdlouhavé železniční spojení. V této části republiky však byl cestovní ruch vítaným zdrojem financí, protože Podkarpatská Rus byla ekonomicky nejslabším článkem v republice. Proto byly i poskytovány slevy na dráze, aby se zvýšil počet návštěvníků. Tomu také napomáhala literatura, kde byla vykreslena divoká příroda, která lákala dobrodruhy. První průvodce byl vydán až v roce 1933, tedy velmi pozdě v porovnání se Slovenskem a Českými zeměmi.¹⁶

4. PROMĚNY VYMEZENÍ TERMÍNŮ SOUVISEJÍCÍCH S CESTOVNÍM RUCHEM

V následující kapitole jsou přiblíženy proměny vymezení termínů cestovní ruch, cestovatelství, turista, turistika, popřípadě cizinecký ruch. Základem pro zpracování se staly encyklopedie, slovníky či přímo odborné práce, věnující se problematice cestování. Každá vybraná práce věnující se těmto pojmům pochází z jiné doby, na pojmy je zde nahlíženo z hlediska vývoje v různých dobách.

¹³ J. Štemberk, Fenomén, s. 220.

¹⁴ Tamtéž, s. 221

¹⁵ Tamtéž, s. 221.

¹⁶ Tamtéž, s. 222.

4.1 Ottův slovník naučný

Ottův slovník naučný, který vycházel již na sklonku 19. století a jeho hesla tedy odpovídají vnímání stavu cestovního ruchu v této době, rozeznává v souvislosti s cestovním ruchem dvě kategorie: cestování a turistiku.

Cestování nabylo rozsahu díky pokroku civilizace, zdokonalení dopravních prostředků a bezpečnosti cestovatelovy osoby. Prvním podnětem k cestování byly obchodní zájmy, pak náboženské, výzkumné a cestování pro zábavu.¹⁷ Cestování pro zábavu se nejčastěji uskutečňovalo do vzdálených končin či kolem světa.¹⁸

Turistiku pak Ottův slovník prezentoval jako cestování za účelem zábavy. Spočívala v rozkoši z pobytu v přírodě vůbec, ve vyhledávání mírně známých a krajinářsky vynikajících končin. Pro osvěžení duševní a tělesné.¹⁹ Dle Ottova slovníku je turista člověk, který cestoval pro zábavu. Slovo turistika pochází z angličtiny. Turista byl dle hesla v českých zemích chápán jako člověk cestující pěšky, drahou či parníkem. Nejznámější byl turistika letní, vyšší vrstvy provozovaly pak i zimní turistiku, kdy vyjížděly do teplých krajů. K šíření turistiky přispívalo poznání jejího národohospodářského významu, který narůstal díky zřizování hotelů a restaurací. Díky turistické literatuře se lépe poznávaly kraje. Ve výkladovém hesle spolek je rovněž pozornost věnována Klubu českých turistů. Ten podporoval turistiku díky svým 40 odborům, ve kterých sdružoval skoro 4 000 členů. Napomáhal také při stavbách rozhleden, úpravě a značení cest, vydávání map a průvodců. Zřizoval také noclehárny a chaty a pořádal vánoční sbírky pro chudé.²⁰

4.2 Masarykův slovník naučný

Propracovanější systém výkladu cestovního ruchu a s ním souvisejících okolností nabízel Masarykův slovník naučný vydaný v polovině dvacátých let 20. století.

¹⁷ Heslo Cestování, Ottův slovník naučný pátý díl, Praha 1892, s. 329.

¹⁸ Totéž, s. 330.

¹⁹ Heslo Turistika, Ottův slovník naučný pátý díl, s. 931.

²⁰ Totéž, s. 932.

Pojem cestovní ruch tento slovník nevysvětluje jako samostatný pojem, je zahrnut pod pojmem turistika. Rozlišuje i kategorii cizinecký ruch, který je také chápán jako cestovní ruch. Jde o určitý počet osob, který každoročně používal dopravních prostředků, aby se na kratší či delší čas vydal na cestu do jiných zemí a států.²¹

Samostatné heslo pak bylo vytvořeno pro kategorii turistika. Turistika je dle názoru autora cestování pro fyzické i duševní osvěžení v přírodě, pro zábavu a poznání přírodních krás a historických památek. Je omezena na kratší dobu a bližší kraje. Cestovatelství se od turistiky lišilo tím, že šlo o výzkum neznámých či málo známých krajů. Od trampingu se pak turistika lišila tím, že nesetřívávala na jednom místě, nabízela větší pohodlí a bývala organizována. Dětila se na letní a zimní. Turistika byla chápána jako cestování pěšky, za využití určitých dopravních prostředků, ale jen minimálně. Pochází z Anglie. Rozvoj a propagace turistiky se děl pomocí turistických organizací, které upravovaly cesty, zřizovaly noclehárny, turistické chaty, restaurace a hotely. Měua svůj podíl na cizineckém ruchu a národohospodářských význam. U nás se šířila hlavně díky Klubu československých turistů.²²

4.3 Jiří Guth Jarkovský - Turistika

Základní prací meziválečného období, která se věnuje problematice turismu, byla Turistika Jiřího Gutha Jarkovského, redaktora časopisu Klub turistů. I Guth Jarkovský vnímá turistiku jako cestování pro zábavu, rozkoš z pobytu v přírodě, vyhledávání méně známých a krajinářsky i jinak vynikajících končin, pro osvěžení tělesné i duševní.²³ Turistika dle jeho názoru tvořila jeden z hlavních pilířů domácího cestovního ruchu. Patřila sem pěší turistika, rozvoj mototuristiky, ale i vodáctví, lyžování a horolezectví. Mohlo se jednat o jednodenní výlety i několikadenní túry.

Guth Jarkovský patřil k významným představitelům Klubu československých turistů, do své knihy tudíž zapracoval i dělení podle kritérií tohoto spolku. Klub dělil turistiku do tří kategorií. První byla turistika cestovní, prázdninová, která spočívala v pěším poznávání přírodních a kulturně-historických krás. Druhým typem byla

²¹ Heslo cestovní ruch, Masarykův slovník naučný, Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí, díl I, Praha 1925, s. 819.

²² Heslo turistika, Masarykův slovník naučný, s. 412.

²³ J. Guth Jarkovský, Turistika, s. 14.

turistika rekreační, což byla nová podoba, která vyžadovala menší pohyblivost a sportování v přírodě. Do této kategorie se řadil skauting a tramping. Třetím typem byly turistické sporty, které měly souvislost s použitým dopravním prostředkem. Turistické sporty se stále více prosazovaly. Lákavé byly tím, že nabízely nové možnosti. Cílem byl nejen pobyt v přírodě, ale i osvěžení, rekreace a poznávání lidí a přírodních atraktivit.

Guth Jarkovský rovněž charakterizuje turistu. To je byl, jeho názoru, v českém výkladu chápán jako člověk, který cestoval za zábavou, osvěžením v přírodě a zotavením, pěšky, dráhou, parníkem, automobilem či povozem.²⁴ Rozeznával tedy následující kategorie turistů:

1. turisté pěší

V podstatě šlo o nejstarší turisty, kteří se objevovali na různých územích. V dřívějších dobách se nazývali vandráci.²⁵ Těchto turistů však dle Gutha Jarkovského v poslední době ubývá. Kombinace touhy po nových zážitcích a rozvinuté možnosti dopravy ovlivňují i rozhodování turistů, tedy to, jakým způsobem se budou věnovat turistice.²⁶ Pěší turista, tak jak byl vnímán dříve, nevyužíval dopravních prostředků.

2. turisté novodobí

Tato skupina turistů využívala vlaky. Byli tedy, na rozdíl od turistů pěších, limitováni jízdními řády. Do této skupiny se také řadili turisté využívající automobily, cyklisté, vodní turisté a zimní turisté.²⁷

3. turisté kombinovaní

Jsou turisté, kteří cestovali dopravním prostředkem, ale často i putovali pěšky.²⁸ Tento typ turistů v podstatě splývá s předchozím typem. V obou případech šlo o turisty využívající dopravní prostředky v kombinaci s pěší turistikou.

4. turisté horští

Horolezci, kteří slézali hlavně alpské vrchy. Jednalo se o specifický typ lidí, kteří provozovali pouze jeden určitý druh turistiky. Navíc se zaměřovali na jednu danou

²⁴ J. Guth Jarkovský, Turistika, s. 14.

²⁵ Tamtéž, s. 22.

²⁶ Tamtéž, s. 23.

²⁷ Tamtéž, s. 26.

²⁸ Tamtéž, s. 34.

lokalitu. Alespoň pokud definici vztáhneme na meziválečné období, protože v dnešní době jsou daleko širší možnosti, než pouze turistika horská provozovaná v Alpách.

4.4 Alena Hurychová - Turistika I.

V polovině 70. let 20. století vyšla z podnětu Klubu československých turistů další práce věnovaná turistice. Její autorka, Alena Hurychová, vnímala kategorie turistiky, cestovního ruchu a cestování následujícím způsobem. Cestovní ruch představoval způsob cestování pro zotavení, osvěžení a poučení. Děлил se na domácí a zahraniční. Cestování byla pak turistická forma cestovního ruchu a mělo přibližně stejný význam jako putování.²⁹

Turistika byla pak dle jejího výkladu cestování aktivním způsobem, kdy šlo hlavně o poznání společenských poměrů a přírodních krás.³⁰

4.5 Malá encyklopedie turistiky

Další slovníkovou prací, která se věnuje pojmům z oblasti cestovního ruchu, je Malá encyklopedie turistiky, která vyšla v polovině osmdesátých let 20. století. Podle její definice byla turistika komplexem činností spojených s aktivním pohybem a pobytem v přírodě. Byla spojena s aktivním pohybem a pobytem v přírodě a jejím cílem bylo poznání dané oblasti, jak přírodních krás, tak i společenských poměrů.³¹ Turistou byl pak člověk, který se ve volném čase věnoval turistické činnosti. Mohli to být členi turistických spolků, či jednotlivci.³² Poslední kategorie, cestovní ruch, byla charakterizována jako národohospodářské odvětví, které se zabývalo cestováním a službami s tím spojenými. Takže ubytování, stravování a zajištění cestovních prostředků.³³

²⁹ Alena Hurychová, Turistika I, Brno 1975, s. 14.

³⁰ Tamtéž, s. 13.

³¹ Marcel Ludvík a kol., Malá encyklopedie turistiky, Praha 1986, s. 275.

³² Tamtéž, s. 272.

³³ Tamtéž, s. 21.

4.6 Výkladový slovník cestovního ruchu

Nejkomplexnější rozbor termínů nabízí Výkladový slovník cestovního ruchu z počátku nového tisíciletí. Podle jeho hesel je cestovní ruch komplexní společenský jev a jedná se o souhrn aktivit všech jeho účastníků, souhrn procesů budování a provozování zařízení se službami pro účastníky cestovního ruchu včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, soubor politických a veřejně-správních aktivit a reakce místní komunity a ekosystému na uvedené aktivity.³⁴ Turismus je pak vnímán pouze jako alternativní termín pro cestovní ruch. Turistou je pak označován cestující, který se zdrží v navštíveném místě alespoň 24 hodin za účelem využití volného času a přespí v ubytovacím zařízení.³⁵

4.7 Jan Štemberk, Fenomén cestovního ruchu

Výklad pojmů souvisejících s cestovním ruchem, respektive charakteristiku jejich vnímání v meziválečném období shrnul ve své práci Fenomén cestovního ruchu i Jan Štemberk.

Podle jeho zjištění se v meziválečném období v terminologii objevoval termín cizinecký ruch, který nahrazoval pojem cestovní ruch. Vznikl proto, že návštěvník byl chápán jako cizinec, jelikož byl v místech, kde nebyl doma. Ve druhé polovině 20. let se prosadil pojem turistický ruch, který se používal ve spojitosti s cestami po tuzemsku. Až ve 30. letech se objevil pojem cestovní ruch, jako sjednocující pojmenování pro turistický a cizinecký ruch.³⁶ Termín cestovní ruch se ustálil v 1. polovině 20. let. Tedy jeho chápání, jako dočasný pobyt osob na jiném místě než v místě bydliště, pokud tento pobyt neslouží k výdělečným účelům. Pojem cestování býval spojován s pohybem v prostoru. Cestování bylo sice součástí cestovního ruchu jako vlastní přesun z místa na místo, ale patří sem i aktivity nesouvisející s cestovním ruchem, jako například migrace.

Podle Jan Štemberka byli turisté ve sledovaném období děleni do následujících kategorií:

³⁴ Martina Pásková, Josef Zelenka, Cestovní ruch – výkladový slovník, Praha 2002, s. 45.

³⁵ Tamtéž, s. 295.

³⁶ J. Štemberk, Fenomén, s. 14.

1. Typ anglo-americký, který má vysoké požadavky na standard služeb, vyžaduje komfort a nadstandardní služby. Zajímá se o památky a folklór dané lokality.
2. Typ německý, který požaduje mírný komfort. Vyhledává místa dále od rušných center. Nárokuje si služby odpovídající ceně a zajímá se převážně o přírodní krásy.
3. Typ trampský, který se zajímá o přírodu a pobyt v ní. Služby nabízené v cestovním ruchu pak využívá minimálně.³⁷

Pro český prostor sledovaného období rozpracoval dělení cestovatelů Jiří Guth Jarkovský.³⁸

5. KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ

5.1 Vznik a rozvoj klubu před vznikem Československa

Inspirací pro vznik Klubu českých turistů byly německé a rakouské spolky. Klub vznikl 11. 6. 1888 na Betlémském náměstí v Praze, v pivovaru a vinopalně „U Halánků“, která patřila Náprstkově rodině. Sešlo se celkem 16 zakladatelů.³⁹ Prvním předsedou klubu byl zvolen Vojta Náprstek.⁴⁰ Na první výroční valné hromadě, konané dne 20. 1. 1889 v malém sále Měšťanské besedy, oznámil Vojta Náprstek, že odstupuje z funkce předsedy Klubu, z důvodů vysoké vyčízenosti a proto by nemohl Klubu

³⁷ Jan Štemberk, Fenomén, s. 58.

³⁸ Jiří Guth Jarkovský (1861 – 1943) z počátku pracoval jako šlechtický vychovatel. Patřil mezi zakládající členy Klubu českých turistů. Z počátku pracoval jako redaktor Časopisu turistů, konkrétně mezi lety 1897 – 1926. Navíc současně s vedením časopisu fungoval i od roku 1915 předseda klubu. Mimo jiné byl Guth Jarkovský důležitou osobností v Olympijském výboru. Jedním ze zakládajících členů a zasloužil se o vznik olympijského hnutí. Pro Klub československých turistů udělal mnoho práce, dalo by se říci, že klub byl jeho dítětem. Právě se jménem Jiřího Gutha Jarkovského je spojována první éra meziválečných let klubu. Za jeho předsednictví se mnohonásobně rozrostla členská základna a bylo vybudováno mnoho projektů. Působení v Klubu československých turistů končí s krizí roku 1926, kdy odešlo celé vedení klubu. F. Moser, Sborník klubu Českých turistů vydaný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998, s. 17. , <http://www.kct.cz/cms/sin-slavy-ceske-turistiky-jiri-guth-jarkovsky> ověřeno ke dni 25.4.2015.

³⁹ J. Havelka a kolektiv autorů, Sborník Klubu, s. 10.

⁴⁰ Vojta Náprstek (1826-1894) byl prvním předsedou klubu. Studoval práva ve Vídni, v roce 1848 emigroval do Ameriky a vrátil se po 10 letech. Po svém návratu založil veřejnou čítárnu a knihovnu, při které vznikl debatiní klub. Byl členem pražského obecního zastupitelstva a obhájce emancipace žen. Díky jeho iniciativě vznikl v roce 1865 Americký klub dam. Také se objevil mezi prvními zakladateli Klubu českých turistů. Do organizace přinesl vlastní zásady pokrokovosti, svobody, demokracie, vlastenectví, vzdělání a poznání vlasti i světa. F. Moser, Sborník klubu Českých turistů vydaný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998, s. 12.

věnovat tolik času, kolik by chtěl.⁴¹ Povinnosti předsedy byly přesunuty na Dr. Viléma Kurze,⁴² po něm funkci předsedy převzal Jaroslav Zdeněk, ale pouze na krátkou dobu. Třetím předsedou se stal Vratislav Pasovský⁴³ v roce 1890, ten ve funkci zůstal celých 25 let.

První stanovy Klubu českých turistů byly přijaty valnou hromadou 20. 1. 1889 a schváleny pak byly 1. 3. 1889 místodržitelstvím.⁴⁴ Dle těchto přijatých stanov byl od počátku kladen důraz na stavbu ubytovacích kapacit a značení turistických tras, tyto dvě činnosti byly základním a nejdůležitějším bodem ve fungování klubu.⁴⁵ Z počátku Klub zařizoval pouze studentské noclehárny. V roce 1889 byly zřízeny první v Jilemnici, na Labské boudě a v Trutnově. V roce 1890 bylo v provozu již 40 nocleháren. Ve spolupráci se zahraničními spolky byly založeny i zahraniční noclehárny. Návštěvnost v těchto noclehárnách stoupala, v roce 1897 poskytl Klub českých turistů 1 800 noclehů a v roce 1913 jich bylo už 16 800 v 348 noclehárnách. Mimo jiné Klub i cílil na vlastnictví turistických chat, ať už byly postavené z vlastních financí klubu či pronajaté.⁴⁶ O turistických chatách se práce bude více zmiňovat v následujících kapitolách.

První důležitou akcí, která proběhla po vzniku Klubu, bylo organizování výpravy na světovou výstavu v Paříži. Této cesty se účastnilo 363 mužů a žen, což se dalo považovat za velký úspěch vzhledem k tomu, že výprava na tuto výstavu se konala v roce 1889, tedy pouhý rok po vzniku. Mezi další podniky patřila Jubilejní výstava na pražském výstavišti konaná roku 1891. Inspirací byla právě výstava v Paříži. Vedení Klubu rozhodlo o výstavbě velkého, samostatného pavilonu. Klub na vstupném z této

⁴¹ Jan Havelka, Časopis turistů, Turista 46/2007, rok vydání 2007, č. vydání 1, s. 38 – 41, zde s. 38.

⁴² PhDr. Vilém Kurz (1847 – 1902) byl předsedou Národní jednoty pošumavské, cvičitel pražského Sokola, Tyršův spolupracovník. Po jeho smrti dokončil Základy tělocviku. Díky důležitým společenským kontaktům dosáhl na mnoho míst a pomohl hlavně při Jubilejní výstavě. Společně s Pasovským byl hlavním organizátorem a iniciátorem akcí Klubu českých turistů F. Moser, Sborník klubu Českých turistů vydaný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998, s. 12.

⁴³ Arch. Vratislav Pasovský 1854 – 1924 se zasloužil o výstavbu řady veřejných budov, za které získal řadu ocenění za projekty. Byl členem pražského zastupitelstva. Byl stavebním inspektorem. V čele klubu se objevuje v roce 1890. Klubu věnoval i značné množství finančních prostředků. Také byl vedoucím prvního značkářského družstva v Praze. Pořádal přednášky, ve kterých šířil zájem o Klub českých turistů a českou krajinu. Za 25 let jeho předsednictví se členstvo rozrostlo desetinásobně, vyznačeno bylo prvními 1 000 km turistických tras, vybudovány stezky, postaveny první chaty a rozhledny a získány do správy první hrady. Funkce se vzdal v roce 1915 kvůli zdravotnímu stavu. F. Moser, Sborník Klubu českých turistů vydaný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998, s. 13.

⁴⁴ F. Moser, Sborník Klubu, s. 8.

⁴⁵ Viz příloha č. 1, Stanovy Klubu českých (československých) turistů. Tyto stanovy obsahují základní činnosti a úkoly, které bude klub rozvíjet. V podstatě byly platné po celou dobu fungování klubu.

⁴⁶ F. Moser, Sborník Klubu, s. 9.

akce vydělal 18 000 zlatých, přičemž náklady na stavbu pavilonu činily 14 000 zlatých.⁴⁷ Ve spojitosti s touto jubilejní výstavou se rozhodlo o výstavbě rozhledny na Petříně. Mělo se jednat o zmenšeninu Eiffelovy věže. Výstavba věže se měla spojit s výstavbou lanové dráhy, která podle plánu měla dopravovat turisty k rozhledně. Architekt Pasovký se stal předsedou Společenstva s ručením omezeným, které mělo na starosti výkup pozemků, ve spojení s Živnostenskou bankou, na kterých měla tato rozhledna stát. V roce 1891 byly vyhotoveny základy rozhledny a zemní práce na lanovce a celá akce byla ukončena 2. 7. 1891 a lanovka byla v provozu od 20. 8. 1891. Toto dokazuje, že první tři roky byl Klub velmi podnikavý. V roce 1895 uspořádal národopisnou výstavu, na kterou nechal zhotovit pavilon v podobě hradu Kokořín. Již z počátku se Klub zaměřoval na organizovanou turistiku. Pořádaly se pravidelné vycházky do okolí měst a několik hromadných zájezdů, například do Paříže, Tater, Krakova, k Jadranu.⁴⁸

První rok po vzniku Klubu českých turistů začaly vznikat první mimopražské odbory. První byly v Berouně, Jilemnici a Rychnově nad Kněžnou. Pak i v Domažlicích, Dvoře Králové, Jindřichově Hradci, Klatovech, Kutné Hoře, Lounech, Mělníku, Náchodě, Havlíčkově Brodě, Novém městě nad Metují, Plzni, Příbrami, Rokycanech, Roudnici, Slaném, Sušici, Táboře, Turnově, Ústí nad Labem, Vlašimi a Volyni. V Brně vznikl odbor Klubu až roku 1894.⁴⁹

Hlavním zdrojem příjmů Klubu turistů byly členské příspěvky. Vzhledem k široké členské základně bylo organizačně složité zajistit vybírání příspěvků. Vybírání příspěvků bylo upraveno směrnicí, ve které bylo sdělení č. 31/1907. Každý odbor musel za čtvrtletí odvést část členských příspěvků a zápisné. Do konce června pak zbytek příspěvků a zápisného. Členy bylo možné odhlašovat do konce června kvůli příspěvkům. Členské příspěvky tvořily 66% příjmů Klubu.⁵⁰

⁴⁷ F. Moser, Sborník Klubu, s. 6.

⁴⁸ Tamtéž, s. 7.

⁴⁹ Tamtéž, s. 8.

⁵⁰ Jan Havelka, Z historie organizované turistiky, Praha 2011, s. 10.

5.2 Klub československých turistů za první republiky

V únoru 1920 vyšla Ústavní listina Československé republiky, která obsahovala svobodu tisku, právo shromažďovací a spolkové. Spolková činnost byla upravena spolkovým zákonem, podle něhož bylo ustanoveno, že spolek mohl být rozpuštěn, pokud svou činností porušil zákon. Ústřednímu dozoru nebo zvláštním podmínkám byly spolky podrobeny pouze v případě, že se objevily válečné konflikty nebo nepokoje uvnitř státu.⁵¹

Po státním převratu v roce 1918 se klub přejmenoval na Klub československých turistů. Dne 13. 11. 1918 se sešel ústřední výbor klubu a rozhodl o přejmenování na Klub československých turistů. Musely být stanoveny nové úkoly, protože bylo potřeba rozšířit činnost na Slovensko a Podkarpatskou Rus, kde byla nová půda pro expanzi klubu, protože zde v podstatě žádné podobné spolky dříve neexistovaly. Dále byla také důležitá podpora odborů vznikajících v německém pohraničí, kde se stále prosazovaly hlavně německé spolky. V tomto směru byla práce náročná. Po zniku Československa nebyly hranice přesně vymezené a Němci chtěli ovládnout pohraničí za pomoci využití jakéhokoliv prostředku. Poměry byly v této době nejisté, protože ve většině měst fungovala česká správa, ale v pohraničí pouze tam, kde působily české jednotky.⁵² Vztahy mezi Čechy a Němci byly velmi napjaté. V tisku vycházela různá prohlášení, buď z české strany mířená na Němce, nebo naopak. Probíhalo vzájemné napadání prostřednictvím tisku.⁵³ Další věcí, kterou Klub musel zvládnout organizačně, byl příliv nových členů, protože po válce klub obrovským způsobem expandoval a rozšiřoval se. Nejenom že se rozšiřoval v českých zemích, ale hlavně na nově získaná území, kde si vytvářel novou členskou základnu.

Na Slovensko pak Klub oficiálně pronikl až 22. 8. 1919, kdy vznikl odbor KČST Bratislava. Ale ani tento rok zpoždění nezabránil obrovskému a rychlému rozvoji na Slovensku.⁵⁴ Po vzniku „nového“ Klubu bylo potřeba také schválit nové stanovy Klubu. Ty byly vytvořeny 20. 5. 1920. Důležitým bodem ve stanovách byl vznik nového organizačního článku – župy, tedy mezičlánek mezi odborem a ústředím. Nové stanovy

⁵¹ Jan Votruba, Spolkový život v Českých Budějovicích v první polovině 20. století. Diplomová práce PF JU, České Budějovice 2005, s. 19.

⁵² Antonín Klimek, Vítejte v první republice, Praha 2003, s. 27.

⁵³ Antonín Klimek, Velké dějiny země Koruny české, Svazek XIII, 1918 – 1929, Praha 2000, s. 32.

⁵⁴ J. Havelka, Sborník Klubu, s. 15.

byly schváleny za předsednictví Jiřího Gutha Jarkovského.⁵⁵ V roce 1922 byl schválen nový Organizační a jednací řád Klubu československých turistů.⁵⁶ Jako další nové organizační články se objevuje Akademický odbor Klubu československých turistů, který vznikl v roce 1919 v Praze a v roce 1922 v Brně. V Akademickém odboru se sdružovali žáci nejvyšších tříd středních škol a vysokoškolští studenti. Za členství měli stanoven nižší příspěvek. Později se členi Akademického odboru začali objevovat ve významných místech ústředního výboru Klubu.⁵⁷ Klub podporoval turistickou mládež již od svého vzniku. Byl založen Turistický akademický klub v Praze a v Brně. Od roku 1930 pak bylo podporováno zakládání zvláštních oddílů pro mládež od 10 do 18 let.⁵⁸

Dalším důležitým krokem v činnosti Klubu bylo založení vlastního vydavatelství a knihkupectví v roce 1918. Prodejna byla zřízena v Křemencově ulici v Praze. Prodávaly se zde průvodci, mapy, pohlednice a plány. Klub pořádal i společenské akce. Hlavně plesy a další kulturní akce.⁵⁹ Nezaměřoval se tedy pouze na turistiku, s tím spojenou stavbu chat a rozhleden, pořádání výletů a přednášek o turistice. Společenské a kulturní akce se pořádaly hlavně kvůli získávání finančních prostředků.

5.3 Krize v Klubu československých turistů a její dopady

Ihned po vzniku Československého klubu turistů nastal obrovský stavební boom, stavěly se chaty, rozhledny a spravovaly se noclehárny.⁶⁰ Tento stavební boom a rozvoj znamenal problém. Protože Klub často nedisponoval vlastními prostředky, půjčoval si na stavby peníze a získával státní subvence. Tato obrovská investiční činnost znamenala problém a vyvolala vlnu kritiky, neboť financování staveb nebylo dostatečně kontrolováno a regulováno. Vzedmutá vlna kritiky pak vyvolala vnitroklubovou krizi. Díky tomu odstoupilo celé vedení klubu v čele s Jiřím Guthem Jarkovským. Klub následně pět měsíců vedl prozatímní Ústřední výbor, jehož předsedou byl Dr. J. V. Bohuslav. Měl za úkol specifikovat problémy, z části je odstranit a navrhnout nová

⁵⁵ PhDr. Jiří Stanislav Guth Jarkovský (1861 -1943) Z počátku pracoval jako šlechtický vychovatel. Byl jedním ze zakládajících členů Klubu českých turistů a členem Olympijského výboru. Pracoval jako redaktor Časopisu turistů. Později i místo předseda a od r. 1915 předseda. V roce 1926 ukončil svou činnost pro klub. F. Moser, Sborník klubu Českých turistů vydaný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998, s. 17.

⁵⁶ F. Moser, Sborník Klubu, s. 19.

⁵⁷ Tamtéž, s. 19.

⁵⁸ Tamtéž, s. 21.

⁵⁹ J. Havelka, Sborník Klubu, s. 17.

⁶⁰ Tamtéž, s. 16.

pravidla řízení Klubu. V květnu 1927 byl zvolen nový výbor. Předsedou byl pak zvolen Emanuel Hrubý.⁶¹ Proběhla reorganizace sekretariátu, zpřesnění účetnictví Klubu, sestavena pravidla schvalování a řízení investiční činnosti a začala práce na oddlužení Klubu. Jako výraz úcty a vděku za práci Klubu byl téhož roku zvolen Jiří Guth Jarkovský čestným členem klubu; Guth Jarkovský však tuto poctu odmítl.⁶² V roce 1937 se stal předsedou Klubu JUDr. Pavel Pásek.⁶³

Nové stanovy, které vešly v planost roku 1931, přinášely větší pravomoc župám a větší autonomii slovenským župám. Dále pokračovalo zakládání nových odborů a rozvíjena byla investiční činnost, která se zaměřovala hlavně na výstavbu nových chat.⁶⁴ 30. léta pak přinesla rozvoj vodní, lyžařské a krasové turistiky, mimo nových stanov, které upravovaly pravomoci jednotlivých organizačních článků klubu. Díky tomu byly vystavěny nové loděnice a vznikaly vodácké oddíly, lyžařské a jeskyňářské oddíly. Pořádány byly i lyžařské přebory a byly objevovány a zpřístupňovány nové jeskyně.

5.4 Časopis turistů

Již rok po vzniku Klubu, tedy 20. 1. 1889, byl vznesen návrh na vydávání vlastního klubového časopisu. Návrh podal Dr. Vilém Kurz, na valné hromadě klubu. Návrh byl přijat a redaktorem nového časopisu byl zvolen právě Dr. Vilém Kurz. Časopis získal název Časopis turistů. První číslo časopisu se sestávalo z úvodníku, který vytvořil redaktor, úvodník byl pak podepsán Ústředním výborem Klubu. V úvodníku byly naznačeny základní cíle. Bylo rozhodnuto, že časopis bude dodáván zdarma členům klubu, budě pěstovat cestovatelskou literaturu, rozšiřovat ji.⁶⁵

První čísla časopisu šla do tisku v tiskárně u bratří Šimáčků. Úplně první číslo vyšlo v nákladu 1200 exemplářů, z toho 1000 kusů mělo být rozdáno mezi členy a

⁶¹ Emanuel Hrubý (1865 – 1947). Pracoval jako novinář a politik. Od roku 1927 byl postaven do čela nového výboru. Ve vedení klubu byl do roku 1936. Pak byl zvolen čestným členem F. Moser, Sborník Klubu českých turistů vydaný ke 110. Výročí založení klubu v roce 1998, s. 27.

⁶² F. Moser, Sborník Klubu, s. 18.

⁶³ JUDr. Pavel Pásek (1887 - 1950). Ve 20. letech členem výboru Klubu československých turistů. Od roku 1937 předsedou klubu. Zachoval klub i během okupace a války a povedlo se mu zachovat i klubový časopis do roku 1944. Posledním předsedou klubu po válce. F. Moser, Sborník klubu Českých turistů vydaný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998, s. 28.

⁶⁴ J. Havelka, Sborník Klubu, s. 19.

⁶⁵ J. Havelka, Časopis turistů, s. 39.

stanice klubu. Periodikum mělo mít danou formu.⁶⁶ A to úvahy a pojednání, fejetony, spolkové zprávy, drobné zprávy, hovorna, bibliografie a inzeráty.⁶⁷ Články se zaměřovaly na popis cest, nechyběly referáty o nové turistické literatuře či o činnosti jiných spolků, informace o zimní turistice, zprávy o železnici a dopravě, hlavně o nově zavedených spojích, předplatném, zvláštních spojích a slevách. Mezi další zprávy se řadily zprávy ze schůzí ústředí a agendy Klubu českých turistů. Na stránkách časopisu se oznamovaly se vycházky, výlety, přednášky, besedy a zábavy. Pozornost byla věnována i sbírkám; největší sbírkou byl Vánoční stromek Klubu českých turistů, která byla určena pro chudou českou mládež. První sbírka se uskutečnila v roce 1896. V časopise se objevovalo i mnoho ilustrací, na kterých byl vidět pokrok v tisku a fotografii. Doplněno vše bylo i o inzeráty.⁶⁸

Každý ročník časopisu byl pak doplněn o výroční zprávu za předešlý rok. Ve zprávě se objevoval seznam funkcionářů, stav členstva a odborů, informace o hospodaření s klubovními objekty, stav klubovní knihovny a vydaných publikací, přehled členských schůzí, informace o přednáškách a klubovních výletech a rozvoj značení a úprav cest. Nechyběl ani seznam studentských nocleháren s vyčíslením návštěvnosti a účet zisků a ztrát za minulý rok.⁶⁹

Dr. Vilém Kurz redigoval časopis až do roku 1895, kdy po něm redakci převzal Vratislav Pasovský a od roku 1897 nastoupil na místo redaktora Dr. Jiří Guth Jarkovský, který časopis vedl po celých 30 let. V době, kdy byl redaktorem časopisu, vedl i Klub českých (československých) turistů. Pak přichází na post redaktora časopisu V. V. Jeníček, a to mezi lety 1924 – 1931. Pak od roku 191 do roku 1933 Josef Brož a dalším redaktorem byl Jaroslav Dostál mezi lety 1936 – 1941.⁷⁰

Mezi základní proměny, ke kterým došlo v průběhu života časopisu, bylo rozdělení v roce 1922. Časopis se rozdělil na Časopis turistů za předplatné a Časopis turistů, který vycházel jako věstník a pro členy a byl zdarma. Od roku 1925 začal opět vycházet jednotně a pro členy klubu byl zdarma. Od roku 1934 se zvětšil formát

⁶⁶ F. Moser, Sborník Klubu, 10.

⁶⁷ J. Havelka, Časopis turistů, s. 40.

⁶⁸ F. Moser, Sborník Klubu, s. 11.

⁶⁹ Tamtéž, s. 12.

⁷⁰ Tamtéž, s. 24.

časopisu a bylo zavedeno předplatné.⁷¹ Časopis vycházel až do roku 1948 a pod dalšími názvy i během let 1948 – 1990. Od roku 1990 vychází pod názvem Turista dodnes.⁷²

5.5 Statistika Klubu československých turistů

V prvním roce fungování měl Klub 225 členů, koncem třetího roku od vzniku měl již 872 členů, v roce 1892 kolem 1 700 členů a v roce 1895 kolem 2 600 členů. Roku 1913 členská základna tvořila téměř 5 400 členů.⁷³ Roku 1924 byl Klub dělen do 28 žup, 250 odborů a členská základna činila 45 150 členů.⁷⁴ V roce 1928 měl Klub celkem 29 žup, 300 odborů a přes 62 000 členů. Díky své činnosti získal 64 chat a útulen a přes více než 20 hradů a zřícenin.⁷⁵ Roku 1934 měl Klub více než 100 000 členů.⁷⁶ V roce 1937 spravoval 895 studentských nocleháren s 10 650 lůžky. V roce 1938 pak vlastnil 143 turistických chat s 5 500 lůžky.⁷⁷ V roce 1938 bylo 358 odborů se 100 067 členy. Rozpad klubu pak přišel 6. 10. 1938 vyhlášením samostatného Slovenska.

5.6 Stavby a turistické chaty

Označení chata získávala stavba, která měla domácí řád. Jednalo se o turistický podnik spojený s hostinskou a hotelovou živností. Objekt byl celoročně osazen nájemcem nebo správcem. Útulna byla ubytovací objekt, který byl otevřený pouze sezónně a spojený s prodejem občerstvení.⁷⁸ Pobyt v chatě se řídil podle Desatera člena Klubu československých turistů při návštěvě chaty.⁷⁹

Stavba chat byla velmi náročná. Stavby vznikaly obvykle na odlehlých místech, kde byl problém s dopravou materiálu. Další překážkou bylo i počasí, jednak se chaty často stavěly na horách, takže zima byla velmi dlouhá, a pak i bylo náročné udržovat

⁷¹ F. Moser, Sborník Klubu, s. 25.

⁷² J. Havelka, Sborník Klubu, s. 11.

⁷³ F. Moser, Sborník Klubu, s. 7.

⁷⁴ J. Havelka, Sborník Klubu, s. 17.

⁷⁵ Tamtéž, s. 20.

⁷⁶ Tamtéž, s. 22.

⁷⁷ Tamtéž, s. 23.

⁷⁸ Československá vlastivěda, díl X. Osvěta, s. 574.

⁷⁹ Viz příloha č. 2, Desatero člena Klubu československých turistů při návštěvě chaty.

příjezdové cesty.⁸⁰ Hned od počátku vzniku klubu se objevovaly snahy o výstavbu nebo pronájem turistických chat. Na území českých zemí existovaly chaty německých a rakouských spolků, první českou chatu pak vystavila Pohorská jednota Radhošť a to na Pustevnách roku 1884. První turistická útulna vznikla v Moravském krasu nad propastí Macocha. Její stavbu organizoval odbor v Brně. Roku 1895 byl projektován zděný objekt, ve kterém se nacházelo stravovací a ubytovací zařízení. Stavba byla odevzdána veřejnosti.

První stavební akce klubu se však týkaly rozhleden. Inspirací pro další stavby rozhleden byl úspěch rozhledny na Petříně. Mezi první se dá počítat rozhledna na kopci Děd, pod záštitou odboru v Berouně, která byla vystavena v roce 1893, rozhledna na Kopanině, ve správě odboru Turnov, postavená v roce 1894 a téhož roku pak vystavil odbor v Domažlicích.⁸¹ Pak nastal předválečný stavební boom rozhleden. V roce 1895 odbor v Náchodě vystavil na vrchu Dobrošov rozhlednu s útulnou, roku 1896 se objevila chýše Pasovského na Čerchově, která vznikla při již existující rozhledně, odbor Sušice postavil rozhlednu a útulnu na Svatoboru roku 1898. V roce 1900 se odbor v Dvoře Králové rozhodl pro koupi chaty na Zvičíně, v roce 1901 vznikla rozhledna na Krkavci pod správou odboru Plzeň, téhož roku zakoupil odbor v Domažlicích hostinec u sv. Anny v Tannaberku. V roce 1902 se odbor ve Štamberku postaral o úpravu rozhledny s útulnou. V roce 1905 vystavil odbor v Domažlicích novou rozhlednu na Čerchově, první chata Klubu českých turistů v Beskydech byla otevřena 1907, zasloužil se o ni odbor v Moravské Ostravě a vznikla na Ondřejníku. V roce 1908, velmi činný odbor v Domažlicích, postavil chatu na Hrádku u Kozinova pomníku. Do první světové války vzniklo osm chat, šest zděných rozhleden a jednu chatu měl klub v nájmu. Co se týká činnosti v oblasti záchrany hradů, v roce 1894 klub zakoupil zříceninu Frýdštejn u Malé Skály.⁸²

Během války byly studentské noclehárny zabrány vojskem, a proto v roce 1919 musel začínat Klub v podstatě od začátku. Již v roce 1920 byl zřízen stejný počet nocleháren jako před válkou, tedy 350. Nejvíce aktivit v tomto směru rozvíjel klub na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Zde neexistovala předválečná tradice. Po válce se začala rozvíjet systematická a plánovaná síť výstavby chat podle předem stanoveného

⁸⁰ Československá vlastivěda, díl X. Osvěta, s. 575.

⁸¹ F. Moser, Sborník Klubu, s. 9.

⁸² Tamtéž, s. 10.

programu. Před válkou Klub vlastnil osm chat a do roku 1924 zvýšil jejich počet na 35 a 9 ochranných útulen. Za prvních deset let fungování nové republiky a nově organizovaného Klubu vzniklo dalších 37 chat, ale jak již bylo zmíněno prudká výstavba a s tím spojená neregulovaná investiční činnost a proto byla později výstavba opatrnější. V roce 1938 měl Klub ve vlastnictví či v nájmu 143 chat a investováno do jejich výstavby 35 milionů korun. Lůžková kapacita chat byla téměř 5 500 lůžek a noclehů zde bylo až 130 000 za rok. V provozu pak bylo 13 rozhleden, 8 loděnic a 30 hradů a zřícenin.⁸³

5.7 Turistické značení

První turistické značení bylo rozvíjeno v pohraničí v 70. letech 19. století německými spolky. České spolky začínaly vytvářet první síť turistických cest v Beskydech po vzniku Pohorské jednoty Radhošť. Klub českých turistů svou činnost zahájil od roku 1889.⁸⁴ První dálková trasa vznikla z Prahy, přes Brdy na Šumavu. Již v roce 1920 bylo vyznačeno 25 000 km tras a v roce 1948 téměř 40 000 km. Činnost značení tras byla řízena jednotnými pravidly.⁸⁵ Turistické značení zakotvilo na prostředním barevném pásu o šíři 10 cm a dvou krajních bílých o šíři 4 cm. Družstva dobrovolníků, která se starala o značení, byla tři až šesti členná. Pro nošení stravy a materiálu na opravu značek byli najímáni zvláštní nosiči. Původně se používala barva červená a až později se přidává modrá barva, roku 1916 se objevují barvy zelená a žlutá. Barevný pruh se pak zúžil na 4 cm.⁸⁶ Jediným problémem pro značkování turistických tras byla pozemková reforma, kdy se objevuje více majitelů pozemků a vždy bylo potřeba se s každým zvlášť dohodnout.⁸⁷ Další rozvoj značení byl zastaven 2. světovou válkou.

Důležitou součástí značení tras byly turistické značky a rozcestníky.⁸⁸ Původně značky tvořily jen nápisy na stromech a plotech. Později tato forma řešení byla nahrazena dřevěnými tabulkami, které z počátku byly nejednotné a vyráběny

⁸³ F. Moser, Sborník Klubu, s. 24.

⁸⁴ J. Havelka, Sborník Klubu, s. 89.

⁸⁵ Tamtéž, s. 90.

⁸⁶ F. Moser, Sborník Klubu, s. 139.

⁸⁷ Zdeněk Kárník, České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl první Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929), Praha 2003, s. 542.

⁸⁸ Viz příloha č. 5, foto č. 1, turistická značka.

z materiálu, který byl zrovna po ruce. Texty na tabulkách byly nahodilé, často bez vzájemné souvislosti a údaje někdy uváděny v kilometrech a někdy v hodinách. Až ke konci 30. let se objevuje dřevěná tabulka, na které jsou uváděny oba směry a nakresleny dvě šipky.⁸⁹

První metodické pokyny pro značení byly zveřejněny v Časopise turistů mezi lety 1889 – 91 pod názvem Pokyny pro značení tras. Roku 1901 vydal předseda Vratislav Pasovký Pravidla pro značení tras. Roku 1922 sepsal Bohumil Lederer knihy Praktický značkovadel, ve kterém byly zkušenosti a pravidla pro značení turistických tras. Pro první období vývoje byla charakteristická volná pravidla a připouštěna individuální řešení systému a techniky provádění značení. Přesná pravidla vznikla až roku 1947, kdy vydal Václav Benda Značkovací pravidla.⁹⁰

6. KLUB ČESKOSLOVENSKÝCH TURISTŮ VE VOLYNI

6.1 Expanze klubu na Šumavu

Klub působil na Šumavě od samých svých počátků. Objevovaly se snahy o zakládání sítě chat a ubytoven. Šumava se stala důležitým centrem turistiky již v polovině 19. století., neboť zde byly vhodné podmínky pro letní i zimní turistiku. Význam Šumavy vzrostl po roce 1894, kdy byly dovezeny první lyže. Vzhledem k výrazné německé menšině vznikaly první turistické spolky německé. Až roku 1884 byla založena Národní jednota Pošumavská.⁹¹ Opravdový rozvoj české turistiky na Šumavě začal až s Klubem českých turistů. Hlavně se o expanzi Klubu na Šumavu zasloužily odbory v Sušici (1890), Klatovech (1893), Domažlicích (1893), Kdyni (1901), Českém Krumlově (1920) Strakonících (1922), Prachaticích (1922), Volyni (1922), Volarech (1927) a Vimperku (1933).⁹²

⁸⁹ J. Havelka, Sborník Klubu, s. 96.

⁹⁰ Tamtéž, s. 92.

⁹¹ Miloš Anděra, Petr Zavřel a kol., Šumava, Praha 2003, s. 727.

Více informací o Národní jednotě Pošumavské v pracích dr. J. Dvořáka. Např. Cestovní ruch v plánech regionalistického hnutí. Na příkladu aktivit Národohospodářského sboru jihočeského, in: Jan Štemberk a kol., Kapitoly z dějin cestovního ruchu, Praha 2012, s. 69-82. Národohospodářský sbor jihočeský Praha a jeho působení ve vztahu k Šumavě, in: Martin Bürger (ed.), Šumava v proměnách času. Revue Jungbauerova šumavského vlastivědného spolku, Horní Planá 2014, s. 66-85.

⁹² M. Anděra, P. Zavřel, Šumava, s. 728.

6.2 Souhrn stavebních akcí Klubu českých (československých) turistů na Šumavě

Rozhledna na Kleti vznikla roku 1825, jedná se o nejstarší rozhlednu v Čechách. Na Šumavě pak vznikalo obrovské množství rozhleden, hlavně z iniciativy Klubu. Na Javorníku vznikla rozhledna roku 1938.

Samozřejmostí byly stavby chat, ubytoven a nocleháren. Z počátku pouze majitelé usedlostí pronajímali pokoje. První ubytovna vznikla na Špičáku, a to díky volyňskému rodákovi Janu Prokopovi. Chaty vznikaly na různých turisticky zajímavých místech po celé Šumavě. Vlivem Klubu československých turistů vznikla chata na Pancíři, kterou vystavil odbor v Klatovech v roce 1923. Tato chata stojí dodnes. Dalším podnikem byla velká chata v Prášilech, kde klub v roce 1929 přestavěl na chatu tamní pivovar. V 50. letech se dostala do správy armády, díky čemuž byla zničena.

V roce 1997 byla opět nově vystavěna. Klostermannova chata na Modravě, která vznikla v roce 1924. V chatě byla restaurace, 28 pokojů a dvě velké noclehárny. Dodnes stojí v původní podobě, ale již není majetkem Klubu. Další důležitá chata, o které se práce zmiňuje podrobněji v následujících kapitolách, je chata u pramene Vltavy. Vystavěna byla v roce 1923, jako dvoupatrová budova s kamennou podezdívkou. Po zřízení hraničního pásma po roce 1948 byla chata opuštěná a roku 1953 zcela zničena.⁹³ Chata v Lenoře, která je také podrobněji představena v dalších kapitolách, vznikla roku 1924. Lenora byla dlouho čistě německy mluvící město, proto chata zde byla velmi strategickým podnikem. Dodnes chata slouží jako hotel, pouze v 90. letech byla přestavěna a rozšířena. Ve Volarech vznikla chata v roce 1931 jako celozděná budova. Dodnes stojí v původní podobě. Na Libíně si klub pronajal chatu vedle rozhledny. U Plešného jezera byla vybudována chata v roce 1911 schwarzenberskou lesní správou.⁹⁴ Později ji klub převzal do svého majetku. Ve 30. letech byla chata přestavěna, do roku 1953 sloužila pohraniční strážní a pak byla zbourána.⁹⁵

⁹³ M. Anděra, P. Zavřel a kol., Šumava, s. 729.

⁹⁴ Viz příloha č. 6, foto č. 2, chata u Plešného jezera.

⁹⁵ M. Anděra, P. Zavřel a kol., Šumava, s. 730.

6.3 Klub československých turistů odbor Volyně

Roku 1897 vzniká odbor Klubu českých turistů ve Volyni.⁹⁶ První zmínka se objevuje v Časopise turistů ve spojitosti s odborem ve Strakonících. Zde byl zřízen výbor, který se sestával z volyňských rodáků. Členy byli Emil Lhota, Arnošt Miniberger, Vítězslav Hořica, Josef B. Vltavský, Matěj Žák, Antonín Bísek a Hynek Fügner. Tento výbor měl na starosti zajištění fungování tohoto odboru. Téhož roku, přesně 9. 5., se sešla ustavující valná hromada ve Strakonících.

Volyňský odbor se snažil o osamostatnění, kdy apeloval na Ústřední výbor Klubu v Praze. Odbor se snažil o schválení vlastních stanov.⁹⁷ Až roku 1898 se objevuje zpráva v Časopise turistů, že se ve Volyni ustanovil samostatný odbor Klubu českých turistů. Za datum vzniku by se dalo považovat 10. 7. 1897, kdy tedy vznikl odbor pod vedením strakonického odboru. Během válečných let se činnost klubu ve Volyni pozastavila. Až s převratem se objevily snahy o obnovu činnosti, která se opět rozběhla roku 1920. Ustavující valná hromada se sešla 14. 5. 1920, za přítomnosti 26 členů. Do výboru byli zvoleni Zdeněk Helfert, Stanislav Lacina, Jaroslav Victorín, Jan Braun, Emanuel Novák a Jan Mayer. Náhradníky byli zvoleni Rudolf Šolta, Otomar Novák, Karel Blažka a Jaroslav Velíšek. Účelem Klubu byla příprava půdy pro expanzi Klubu na Šumavu, konkrétně do oblasti od Volar až k Březníku. Volyně byla pro vznik odboru Klubu českých turistů vybrána jako strategické místo. Jednalo se o poslední město směrem ke státním hranicím, kde se v celém městě mluvilo pouze česky.⁹⁸

Stanovy Klubu ve Volyni obsahovaly základní body činnosti odboru. Patřilo mezi ně organizování výletů, budování značení a správa turistických tras, zřizování a údržba turistických a studentských nocleháren, budování a správa chat, propagace volyňského regionu, organizace přednášek, snaha o opravu hradu Helfenburk, snahy o zavedení vlakového spojení mezi Prahou a Šumavou, vybudování druhé knihovny a zásobování zbudovaných chat.⁹⁹

Mezi hlavní akce Klubu patřila stavba chaty v Lenoře, stavba chaty u pramene Vltavy, vyznačení, správa a výstavba turistických tras, jednání o stavbě chaty v Kubově Hutí a vytvoření návrhů k její stavbě a výstavba chat na Boubíně a Věnci. Další akcí

⁹⁶ Viz příloha č. 7, foto č. 3, pohled na město Volyně.

⁹⁷ Stanislav Lacina, Krásy Šumavy, Klatovy 2011, s. 117.

⁹⁸ Tamtéž, s. 119.

⁹⁹ Tamtéž, s. 119.

byla oprava volyňské tvrze a zřízení muzea zde a oprava a konzervace hradu Helfenburk. Nejdůležitějším úkolem bylo prosazení českého jazyka v německy mluvícím pohraničí. Mezi lety 1932 – 1937 klub provozoval říční lázně, plovárnu u řeky Volyňka. Byly zde převlékací kabiny, lehátka, ping-pongový stůl, volejbalové hřiště a pořádaly se zde kulturní akce.¹⁰⁰

Odbor Klubu československých turistů ve Volyni organizačně spadal pod župu Jihošumavskou, která vznikla 1. 8. 1920 v Českých Budějovicích. Předsedou župy byl roku 1922 zvolen Zdeněk Helfert a jednatelem Jaroslav Victorín (ten se pak od března 1925 stal předsedou župy). Roku 1926 se Jihošumavská župa spojila se Západočeskou župou a vznikla župa Šumavská.¹⁰¹ Díky volbě Zdeňka Helferta předsedou župy, musel být zvolen nový předseda v odboru Klubu československých turistů ve Volyni a stal se jím Stanislav Lacina roku 1924, jednatelem byl pak nově zvolen roku 1925 Emanuel Lukeš.¹⁰²

S příchodem roku 1938 a po Mnichovských událostech klub ztratil většinu území svého působení, za války byla pak činnost úplně přerušena. Po válce se objevovaly minimální snahy o obnovu, ale s rokem 1948 byl Klub úplně zrušen, přesněji včleněn do Sokola. Činnost se pak již nikdy nepodařilo obnovit.¹⁰³ V současnosti funguje Klub českých turistů v nedalekých Strakonících.

6.4 Činnost Klubu československých turistů ve Volyni v meziválečném období

Jak již bylo výše zmíněno, stanovy Klubu vytyčily základní činnost odboru ve Volyni. Mezi ně patřilo pořádání výletů. První výlet byl uspořádán 1. 8. 1920, výpravu vedl Rudolf Šolta, kdy se vlakem jelo do Zátone, pěšky pak na Boubín, odtud do Vimperka a zpět do Volyně. Tímto prvním výletem bylo odstartováno mnoho dalších výletů.¹⁰⁴ Mezi další body činnosti patřilo značení a budování turistických tras. Nejdřív bylo potřeba získat povolení na okresních správách a lesních ředitelstvích. Ihned jak to bylo možné, Klub začal s činností značení turistických tras. Z počátku narážel na odpor německých turistických spolků, které fungovaly v této oblasti. Po měsíci, kdy byly

¹⁰⁰ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 120.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 119.

¹⁰² Tamtéž, s. 120.

¹⁰³ Tamtéž, s. 120.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 121.

vyznačeny první trasy, musely být opraveny.¹⁰⁵ Mezi lety 1920/21 bylo vyznačeno celkem 192,5 km tras. Značení a údržba těchto vyznačených tras se stalo hlavní činností Klubu. Byly zbudovány o nové trasy a cesty, například od pramenů Vltavy na Březník a odtud pak na Luzný. Projekt na stavbu této cesty zřídil Emanuel Novák, již roku 1922 se započalo s terénními úpravami cest.¹⁰⁶ Další cesta byla z Moorkopfu na Luzný a odtud pak dál k Prüstlinku. Veškeré stavby cest probíhaly za pomoci ministerstva vojenství a technických vojenských oddílů.¹⁰⁷

Další důležitou činností klubu byla správa nocleháren. Správou byl pověřen Emanuel Novák, později to převzal František Záruba. Noclehárny byly otevřeny v letním období, fungovaly jako levné přespání, často v budovách škol. Hlavně pro studenty. Noclehárny byly zřizovány ve Volyni, Bučině, Vimperku, Lenoře, Prüstlinku, Kvildě, Knížecích Pláních, Šatavě a Českých Troubách. Studentské noclehárny byly určeny pouze pro studující mládež.¹⁰⁸

6.5 Stavební akce Klubu československých turistů ve Volyni

Za nejdůležitější činnost Klubu se ovšem považuje stavba turistických chat. V následujících kapitolách budou zmíněny nejdůležitější stavební akce klubu. Jedná se o chatu u pramene Vltavy, chatu v Lenoře a pak jednání o stavbě chaty v Kubově Huti, která nakonec nebyla uskutečněna z důvodu zdlouhavého jednání. Proto se pak pozornost klubu přesunula na chatu v Lenoře.

6.5.1 Chata u pramene Vltavy

Již od roku 1921 jednal volyňský odbor Klubu československých turistů o stavbě chaty u pramene Vltavy. Vzhledem k pozemkové reformě byl pozemek převeden na Akciovou společnost pro využití lesů a dříví, která vlastnila i velkostatek Zdíkov. V jeho majetkovém fondu byly pozemky v okolí pramene Vltavy.¹⁰⁹ Klub tedy zaslal žádost o zřízení útulny u pramene Vltavy v Bučinském revíru, který spadl do majetku

¹⁰⁵ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 124.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 125.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 126.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 127.

¹⁰⁹ Tamtéž, s. 128.

zmíněné společnosti. Ředitelství společnosti se k celé záležitosti postavilo kladně. U pramenů Vltavy byla tedy zřízena dřevěná útulna tak velká, aby v ní mohla rodina nájemce či správce přebývat přes léto a prodávat občerstvení a pohlednice pro turisty.¹¹⁰ Navíc k této útulně byla připojena místnost pro turisty, ve které mohli v nepříznivém počasí i přenocovat.¹¹¹

Klub československých turistů v Praze získal povolení na provoz hostinské a výčepnické živnosti v chatě u pramene Vltavy. Klub získal tato oprávnění: přechovávání cizinců, podávání pokrmů, výčep piva, vína a ovocného vína, podávání lihových nápojů, podávání kávy, čaje, sodové vody a jiného občerstvení. Zároveň bylo uděleno povolení pro stavbu chaty na uvedeném pozemku. K tomu bylo připojeno několik podmínek: „*ve všech místnostech se postaví zdravotní plivátka a umístí nápisy zakazující plivání na zem, obě noclehárny se propojí s nájemcovým elektrickým zvonkem, vzhledem k materiálu, ze kterého je chata vystavěna musí být pro případ požáru umístěny nádoby s vodou a kromě toho vždy přiměřený počet hasičských košů na vodu. Toalety musí být zřízeny na SV straně dvora za domem nájemcovým. WC musí být kryté, uzavřené ze všech stran a odpad sveden do odvodového kanálku. Schodiště ke studentské noclehárně musí být vybaveno zábradlím a pro případ požáru ohnivzdorně zapečetěné. Nocležníci, sobě cizí, musí být vždy děleni podle pohlaví, v místnostech a na schodišti se nesmí kouřit, o tom informující cedulky musí být umístěny v chatě. Také musí být u chaty k dispozici dva žebříky. Ve všech místnostech hostinských a v kuchyni musí být dbáno na čistotu. Budova se musí opatřit hromosvodem. Kniha cizinců musí být pečlivě vedena a vždy na žádost orgánů veřejné bezpečnostní služby předložena. Majitel koncese se musí podrobit veškerým předpisům živnostenského zákona a nařízením příslušných úřadu. Při každé změně nájemce je potřeba zažádat o schválení příslušný úřad.*“¹¹²

Chata byla postavena na místě staré dřevěné boudy. Stavba chaty proběhla během roku 1922, za spolupráce odboru ve Volyni a Akciové společnosti pro zužitkování lesů a dříví.¹¹³ Pro stavbu volyňský odbor zajistil dovoz stavebního materiálu a Velkostatek dodal materiál. Po dohodě s volyňským velkostatkem si

¹¹⁰ Viz příloha č. 8, foto č. 4, původní chata u pramene Vltavy. Starší stavba byla nahrazena novostavbou.

¹¹¹ Viz příloha č. 3, Domácí řád pro chatu u pramene Vltavy. V řádu jsou základní pravidla a nařízení, jak chata má být provozována a jak se mají hosté v chatě chovat.

¹¹² SOkA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 12, Chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946.

¹¹³ Viz příloha č. 9, foto č. 5, chata u pramene Vltavy. Pohled na novostavbu chaty.

zapůjčil povozy. Mezi vybavení, které Klub zajišťoval, patřila velká kamna do kuchyně a menší kamna do ostatních místností v chatě. Volyňský odbor investoval finance do těchto věcí s vyhlídkou, že po dokončení stavby Akciová společnost předá chatu Klubu československých turistů jako dar. K darování chaty nakonec nedošlo, akciová společnost chatu Klubu pouze pronajímala. Investice do chaty vyšly celkem Klubu na 19 511,02 Kč. Konkrétně šlo o vyplacení mzdy čeledínům 1 100 Kč, stravování čeledínů 1 800,30 Kč, 80 povozů na dovoz materiálu za 12 000 Kč, seno pro koně 3 300 Kč, kamna 1 049,50 Kč a útraty komisaře při prohlídce chaty 73,70 Kč.¹¹⁴ Stavba chaty byla ukončena v říjnu 1922. První společný výlet klubu do chaty byl naplánován na 4. 11. 1922.¹¹⁵

Smlouva o pronájmu chaty byla uzavřena mezi Akciovou společností pro využití lesů a dříví v Praze, jako majitelkou chaty a Klubem československých turistů v Praze. Smlouva byla sepsána 30. 12. 1922.¹¹⁶ Chata u pramene Vltavy zůstala i nadále majetkem velkostatku Zdíkov, který spadal pod správu Akciové společnosti. Velkostatek Zdíkov chatu zdarma propůjčil Klubu československých turistů ve Volyni, s právem využívat okolní pozemky ve výměře 1 000 m². Na těchto pozemcích mohl Klub vystavět hospodářské stavby. Dále bylo ve smlouvě obsaženo, že Klub může chatu pronajmout. Chata měla být využívána k hostinským a noclehářským účelům.¹¹⁷ Uživatel chaty, tedy Klub československých turistů, byl oprávněn vybírat nájemné, na které neměl vlastník chaty žádný nárok, tedy Akciová společnost pro využití lesů a dříví. Povinností Klubu bylo poskytnout zástupcům velkostatku Zdíkov nocleh v chatě zdarma. V tomto směru bylo přesně definováno, že může jít nejvíce o čtyři lůžka za měsíc. Uživatel chaty byl dle smlouvy povinen platit veškeré pojistky, daně a opravy spojené s chatou. Vlastník chaty pak dával souhlas k tomu, aby si uživatel zdarma bral palivo v okolí chaty. Uživací právo chaty u pramene Vltavy se zajistilo ve složce desek zemských a velkostatek Zdíkov k tomu podpisem smlouvy dával souhlas. Náklady na vyhotovení plánu chaty a smlouvy uhradil Klub československých turistů. Velkostatek Zdíkov se postaral o povolení k obývání chaty a ohlášení novostavby, Klub pak obstaral

¹¹⁴ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 12, Chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946.

¹¹⁵ S. Lacina, Krásky Šumavy, s. 128.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 128.

¹¹⁷ Viz příloha č. 10, foto č. 6, plán chaty u pramene Vltavy. Pohled na půdorysný náčrt hlavní budovy chaty.

koncesi k provozování výčepnické a nocležnické živnosti. Smlouva byla podepsána v Praze.¹¹⁸

O rok později byla podepsána upravená smlouva o pronájmu chaty u pramene Vltavy. Změnou v této smlouvě bylo stanovení doby pronájmu, a to na tři roky. Bližší vymezení pozemku, který může Klub využívat, se provedlo za souhlasu obou stran až na místě, u chaty. Bylo potřeba oddělit pozemek od majetku velkostatku Zdíkov. Rozšířen byl i bod o možnosti výstavby hospodářských budov. Nájemce k tomu musel získat povolení majitele chaty a stavby prováděl na svůj náklad. Klub československých turistů mohl chatu pronajmout, ale ne osobě trestané pro majetkové delikty, podezřelé z polního, lesního nebo honebního pychu. Pokud by chtěl Klub změnit nájemce, musel si vyžádat povolení od velkostatku Zdíkov. Navíc byla do smlouvy zanesena povinnost udržovat místnosti a chatu v dobrém stavu a finanční náklady na to měl poskytovat Klub. Na opravy v případě požáru měl vynaložit velkostatek Zdíkov finance pouze ve výši částky od pojišťovny. Smlouva byla sjednána na tři roky, po uplynutí této lhůty přecházela na dobu neurčitou.¹¹⁹

Po ukončení stavby ustanovil Klub dozorcem chaty pana Tosche z Nových Dvorů, který se na tuto pozici sám přihlásil a s klubem do té doby neměl nic společného. Návrh smlouvy však byl zhotoven s předpokladem, že chata bude majetkem Klubu československých turistů Volyně.¹²⁰ Pan Tosch však byl brzy odvolán ze své pozice a na jeho místo nastoupil nový nájemce pan Pešl.¹²¹

Smlouva byla uzavřena mezi Klubem československých turistů v Praze a panem Františkem Pešlem. Klub československých turistů v Praze, jako majitel koncese hostinské a výčepnické provozované v chatě u pramenů Vltavy, ustanovil Františka Pešla hospodářem chaty a zástupcem v provozování koncese až do 30. 9. 1923. Pan Pešl se ihned nastěhoval do chaty a převzal její správu a inventář. Podpisem smlouvy se zavázal v chatě celoročně hospodařit. Pokud by chatu v zimě opustil a uzavřel, zaplatil by za každý měsíc penále ve výši 1 000 Kč. Byl povinen dbát na čistotu v chatě, pořádek, aby nebyla poškozována chata ani inventář a samozřejmě musel dbát na dobrou pověst chaty. Pan Pešl se zavázal vykonávat koncesi hostinskou a výčepnickou.

¹¹⁸ SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 12, Chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž.

¹²¹ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 130.

V chatě prodával pohlednice, jídlo a nápoje. Ceny všeho určoval odbor Klubu československých turistů. Pan Pešl byl povinen vydat každému členu Klubu písemný účet o útratě a kopii účtu vždy předložit odboru Klubu československých turistů ve Volyni. Cenu noclehů stanovil také Klub. Jako hosté měli přednost vždy členi Klubu a čeští studenti. Chatu i veškerý inventář musel nájemce udržovat v pořádku. Veškeré truhlářské práce a opravy prováděl na vlastní útraty pan Pešl a veškerý ztracený či poškozený inventář, i škody na budově, hradil také pan Pešl. Zástupci Klubu československých turistů, jak volyňského odboru, tak i pražského ústředí, měli možnost provést kdykoliv kontrolu budovy. Hospodář byl povinen složit jistinu 10 000 Kč. Až do 30. 9. 1923 nemusel nový hospodář platit Klubu československých turistů žádné poplatky, byl však povinen jednu čtvrtinu zisku za tuto dobu odvádět dětem minulého hospodáře, tedy dětem Františka Tosche z Nových Dvorů, jako odměnu za činnost pro Klub. Smlouva byla uzavřena do 30. 9. 1923, 1. 10. 1923 se prodloužila až do 30. 9. 1924 za stejných podmínek, pouze s tím rozdílem, že odpadla povinnost platit jednu čtvrtinu zisku dětem pana Tosche. Poté byl pan Pešl povinen platit Klubu československých turistů po čtvrtletí od 1. 10. 1923 částku 2 500 Kč. Na druhé straně Klub nebyl povinen platit panu Pešlovi žádnou částku za poskytnuté služby, protože vše, co ušetřil za své hospodaření, mu náleželo s výjimkou úhrad ztrát a oprav majetku. Smluvní poměr mohl být ihned vypovězen, pokud pan Pešl porušil ustanovení smlouvy nebo projevil hrubou nedbalost. Pokud by projevil neschopnost při vedení podniku, či sám požadoval zrušení smluvního poměru, šlo vypovědět po čtvrtletní výpovědi. Náklady spojené se smlouvou zaplatil hospodář, navíc i veškeré daně a dávky s přírůžkami z chaty a z provozované hostinské a výčepnické živnosti. Pan Pešl podpisem smlouvy přejímal veškeré závazky Klubu československých turistů ze smlouvy s majitelem chaty, tedy velkostatkem Zdíkov.¹²²

Před slavnostním otevřením chaty apelovalo představenstvo Klubu československých turistů Volyně na své členy, aby se jich více účastnilo slavnostního otevření chaty u pramene Vltavy. Slavnostní otevření chaty bylo uspořádáno proto, aby se Klub mohl pochlubit svou prací v této části Šumavy. Z volyňského odboru však přislíbilo účast pouze pět členů.

¹²² SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 12, Chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946.

Slavnostní otevření chaty u pramene Vltavy bylo uspořádáno ve dnech od 28. 6. až do 1. 7. 1923.¹²³ Program byl zorganizován na každý den. 28. 6. byl na 21 hodinu naplánován večírek ve Volyni v hotelu Rataj. Vstup pro členy Klubu československých turistů byl zdarma, pro nečleny 3 Kč za osobu, rodinné vstupné pak bylo 5 Kč. Pro hosty z Prahy byly zjištěny vlakové spoje a do Volyně zařízeny autobusy, povozy či zvláštní vlak, pokud bude větší množství návštěvníků. Doprava do Volyně stála 5 Kč, večeře 10 Kč a nocleh 7 Kč. 29. 6. byl naplánován odjezd vlakem z Volyně do Lenory na 8 hodinu. V Lenoře byla na programu prohlídka nově vybudované české školy a místa, kde byla naplánována výstavba nové chaty Klubu. Pak pěšky přes Kunžvart, kde se skupina zastavila na oběd v ceně 12 Kč, Knížecí Hut', Bučinu k chatě u pramenů Vltavy a Kvildě. Nocleh pro účastníky byl zařízen a to v ceně 6 Kč a večeře 10 Kč. Na 30. 6. bylo naplánováno slavnostní otevření chaty u pramene Vltavy, uvítání všech hostů. Zástupci žup Klubu československých turistů, ústředí a odborů byli požádáni o proslov, stejně jako zástupci pozvaných korporací. Od 11:00 proběhl slavnostní společný oběd, v ceně 12 Kč. Po obědě, v 12:00 byl naplánován rozchod k výletům. Jeden byl směrem na Luzný, Březník, na noc do hájovny v Pürstlinku, do chaty v Modré, do chaty u pramene Vltavy či do Bučiny. Nocleh v ceně 6 Kč a večeře v ceně 10 Kč. Druhý výlet byl naplánován na Antigl, na noc do Modré, do Horské Kvildy nebo do Kvildy. Nocleh v ceně 6 Kč a večeře v ceně 10 Kč. Na 1. 7. byla od 8 hodin naplánována prohlídka Klostermannovy chaty v Modré (Modrava) a proslov zástupců ústředí Klubu československých turistů. Od 9 hodin se účastníci rozešli na vlak. Přihlášky na noclehy, obědy a večeře přijímal jednatel klubu Československých turistů ve Volyni. Pozváni byli delegáti všech odborů Klubu československých turistů, odboček Národní jednoty pošumavské a jednotek Sokola a dělnických tělocvičných jednot.¹²⁴

Roku 1932 provedl volyňský odbor kontrolu stavu chaty. Dopisem pak informoval ústředí Klubu v Praze. Touto kontrolou bylo zjištěno, že je chata v dezolátním stavu a nebude-li opravena, hrozí její zřícení. Chata byla jedním z nejnavštěvovanějších míst na Šumavě, ale vzhledově tomu naprosto neodpovídala. Proto bylo ústředí Klubu požádáno o financování opravy chaty, protože další rok by již

¹²³ Viz příloha č. 11, foto č. 7, volyňští turisté u chaty u pramene Vltavy.

¹²⁴ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 12, Chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946.

oprava byla nákladná natolik, že by nebylo vyloučeno uzavření chaty.¹²⁵ Roku 1932 byl zaslán na ústředí Klubu československých turistů dopis, který informoval o stavu chaty. Bylo zapotřebí udělat rozsáhlou rekonstrukci chaty. Ta měla zahrnovat opravu shnilých trámů střechy, podlahy a schodiště. Hospodář pan Pešl byl požádán, aby opravy provedl na svůj náklad, posléze mu měly být náklady proplaceny.¹²⁶

V roce 1934 došlo ke změně majitele pozemků: od Akciové společnosti pro využití lesů a dříví pozemky přebral stát. Nová smlouva o nájmu chaty s Klubem československých turistů uzavřena 17. 2. 1936. Pak klub žádal o povolení na opravu, protože bylo v plánu přebudování pokojů v chatě. Úpravu provedl pan František Pešl a bylo vybudováno šest pokojů v přízemí, noclehárna v patře.¹²⁷ Chata byla roku 1938 zabavena Němci a v 60. letech definitivně zbourána.¹²⁸

6.5.2 Úprava studánky u pramenů Vltavy

Návrh na úpravu studánky předložil ing. František Krejčí Klubu československých turistů v roce 1929. Jednalo se o studánku u jednoho pramene Vltavy. Navrhoval, aby se starý taras kolem studánky rozebral a některé kameny z něj byly použity na stavbu nového tarasu. Dále František Krejčí navrhoval vytvořit cementový odtok ze studánky, tak aby voda neprosakovala jinde, tento odtok položit asi 60 cm nad dnem studánky. Takto upravenou studánku měl Klub vyčistit a na dno nasypat čistý písek nebo vložit drobné oblázky, starat se o čistotu studánky. Dále navrhuje okolo, asi 2 metry, vykácet stromy a vysypat vše pískem nebo pokrýt drobnými oblázky.¹²⁹

Klub s takovouto úpravou souhlasil a volyňský odbor žádal o vyplacení částky 2 000 Kč, aby mohl provést úpravy studánky.¹³⁰ Avšak tato úprava se pak ukázala jako nešťastná, protože roku 1934 bylo velké sucho a došlo ke ztrátě vody v upraveném prameni Vltavy. Stanislav Lacina o tom informoval ústředí a podal návrh, aby bylo

¹²⁵ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 12, Chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946.

¹²⁶ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 132.

¹²⁷ Tamtéž, s. 132.

¹²⁸ Tamtéž, s. 134.

¹²⁹ Viz příloha č. 12, foto č. 8, pramen Vltavy. Zobrazen hlavní pramen Vltavy Černý potok, který pramení ze skály na boku Černé hory. Část vody odtud svedena potrubím do studánky u pramene Vltavy. M. Martan, M. Předota, Šumava na starých pohlednicích I, s. 130

¹³⁰ SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 31a, Úprava studánky u pramene Vltavy.

zhotoveno vodovodní vedení od dalšího blízkého pramene. Jeho návrh byl přijat a na podzim téhož roku došlo k realizaci.¹³¹

6.5.3 Chata v Lenoře

Od roku 1923 se pozornost Klubu československých turistů zaměřila na stavbu chaty v Lenoře. Probíhala příprava plánů a přenos státní subvence, která byla přislíbena na stavbu chaty v Kubově Huti. O chatě v Kubově Huti jsou informace v následující kapitole.¹³²

Na mimořádné výborové schůzi se volyňský odbor usnesl, že každý člen výboru zaručí 1/10 půjčky ve výši 300 000 Kč na stavbu chaty v Lenoře. Tato schůze se uskutečnila 22. 3. 1924.¹³³ Pouze díky tomuto rozhodnutí se zaručila výstavba chaty. Volyňští funkcionáři žádali ústředí Klubu, aby dodali písemné prohlášení, že se zavazují chránit členy odboru, kteří podepsali směnku na 300 000 Kčs, a že po celou dobu výstavby, až do převzetí chaty v Lenoře, poskytne ochranu při vypovězení směnečného dluhu Vimperskou záložnou, či zvýšení úrokové sazby nebo při úpadku záložny, v případě, že nastane všeobecný státní finanční úpadek. Uvedené prohlášení bylo vydáno hlavně pro zvýšení odhodlání pro výstavbu chaty a zvýšení důvěry v ústředí Klubu.¹³⁴

Pozemek pro výstavbu chaty se nacházel blízko nádraží vedle české školy.¹³⁵ Podobný dopis o zajištění směnky pak byl odeslán i ústřednímu výboru Národní jednoty pošumavské. Informoval o získaných financích, kdy bylo 50 000 Kč od státu, a 300 000 Kč tvořil směnečný úvěr. Klub československých turistů ve Volyni žádal o pomoc pražské ústředí Klubu, ale tam bylo rozhodnuto o zařazení výstavby chaty v Lenoře až na čtvrté místo dle důležitosti, takže by stavba proběhla až za 4 – 6 let.¹³⁶ Proto se s prosbou o pomoc Volyňští obrátili k ústředí Národní jednoty pošumavské, aby mohli započít stavbu, ještě tento rok Volyňský odbor měl převzít úvěr od Vimperské záložny ve výši 300 000 Kč a Národní jednota pošumavská by se za půjčku zaručila pouze do

¹³¹ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 131.

¹³² Tamtéž, s. 135.

¹³³ Tamtéž, s. 135.

¹³⁴ SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 13, Turistická chata v Lenoře 1924 – 1930.

¹³⁵ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 135.

¹³⁶ Tamtéž, s. 135.

doby, než by vše převzal Klub československých turistů v Praze. Jednalo by se tedy o pouhou formální žádost o zaručení úvěru, aby mohla být chata vybudována co nejdříve.¹³⁷

Již v průběhu roku 1924 se řešila koupě pozemku pro výstavbu chaty. Dne 17. 11. 1924 odeslala Schwarzenberská administrace panství dopis pro Klub československých turistů ve Volyni, ve kterém se řešil odprodej pozemku. Klub chtěl odkoupit dva pozemky v katastru obce Šatava (dnes Zátoň) o výměře 2,75 m² a 20,25 m² v ceně 2,40 Kč za jeden metr čtvereční. Schwarzenberská administrace panství neměla žádné námitky vůči prodeji, žádala pouze Klub o předložení dvou originálů kupní smlouvy.¹³⁸ Díky tomuto kladnému postoji dne 23. 1. 1925 zaslal ústřední výbor volyňského odboru složenku ve výši 5 520 Kč pro pana Schwarzenberga jako úhradu za pozemky v Šatavě. Od Volyně pak požadovali zaslání smlouvy k podpisu. Ve stejném dopise pak ještě ústřední výbor potvrzoval přijetí dvou návrhů na nápis, který měl být umístěn na chatu, které byly předány architektovi.

Po vyřešení otázky financování stavby začal volyňský odbor informovat Ústředí Klubu československých turistů v Praze o průběhu stavby.¹³⁹ Na výběr bylo z nabídek několika stavitelů. Konkrétně F. Macholda z Volyně by stavbu provedl za 185 340 Kč, ing. J. Rys z Vimperka za 223 131 Kč, F. Hájek z Volyně za 224 901 Kč, K. Valenta z Vlachova Březí za 229 058 Kč, J. Holeček ze Sušice za 232 672 Kč a ing. Vališ z Vimperka za 293 658 Kč. Volyňský odbor doporučoval nabídku ing. Rysa s ohledem na jeho zkušenosti, mohl by pracovat bez dozoru, což u jiných firem není možné. Díky tomu Klub československých turistů Volyně jednal s panem Rysem, který svou původní cenu snížil z 250 000 Kč na 223 000 Kč.¹⁴⁰

Vyúčtování stavby chaty v Lenoře zaslal volyňský odbor pražskému ústředí. Odbor Volyně přispěl ke stavbě chaty v Lenoře darováním povozů v hodnotě 2 000 Kč a poskytnutím stavebního dozoru v ceně 2 000 Kč. Vyúčtování pro stavbu chaty u pramenů Vltavy je následující, Klub přispěl dovozem materiálu v ceně 8 000 Kč,

¹³⁷ SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 13, Turistická chata v Lenoře 1924 – 1930.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Viz příloha č. 13, foto č. 9, pohled na stavbu chaty v Lenoře, rozestavěná budova.

¹⁴⁰ SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 13, Turistická chata v Lenoře 1924 – 1930.

zřízením toalet a cementové dlažby obnosem 7 000 Kč.¹⁴¹ Celkové náklady na stavbu chaty činily 500 000 Kč. Roku 1926 přijalo Ústředí Klubu československých turistů záruku za směnku na 300 000 Kč.¹⁴² Chata měla vlastní elektrárnu, elektřinu v celém objektu, vlastní garáž, vodovod, prádelnu, stáje, kůlny a restauraci se dvěma verandami. Nocleh celkem pro 70 turistů, 18 pokojů, 3 noclehárny. Ve vedlejší budově byla zřízena studentská noclehárna. V roce 1925 dostavěna lednice.¹⁴³ Roku 1929 byl pak do chaty zaveden telefon. Téhož roku se provedl vrt a byla zřízena artézská studna. Díky tomu byla do chaty zavedena vlastní voda.¹⁴⁴

Prohlášení mezi odborem Klubu československých turistů ve Volyni a firmou Měšťanský pivovar ve Volyni, bylo sepsáno 20. 2. 1924. Odbor klubu ve Volyni se zavázal, že po dobu šesti let odebírat a čepovat výhradně pivo z Měšťanského pivovaru ve Volyni. Pivovar se naopak zavázal po dobu šesti let darovat ročně 1 000 Kč ve prospěch československé turistiky. Pivovar se dále zavázal dodat inventář do restaurační místnosti a to stoly a židle, nábytek nechá zhotovit na základě plánů dle přání Ústředí Klubu československých turistů a obstará a zařídí zařízení pro čepování piva. Veškerý inventář zůstal majetkem Pivovaru.¹⁴⁵ Toto prohlášení je čistě důvěrné, plnění zůstává pouze otázkou cti zúčastněných stran.¹⁴⁶

Slavnostní otevření chaty bylo naplánováno na neděli 14. 6. 1925 v 11:00 hodin. Klub zval všechny přátele turistiky.¹⁴⁷ Slavnostní otevření proběhlo za účasti mnoha hostů.¹⁴⁸ Dne 10. 6. 1925 vyjádřil v dopise pro Klub československých turistů ve Volyni primátor Prahy uznání za jejich práci pro československou turistiku. Vyzdvihnul hlavně stavbu české turistické chaty v Lenoře.¹⁴⁹

Správu chaty vedl Klub československých turistů ve Volyni. Klub vybral jednoho svého člena, který vedl osobně správu chaty, a jeho zástupce. Museli dohlížet

¹⁴¹ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 13, Turistická chata v Lenoře 1924 – 1930.

¹⁴² S. Lacina, Krásky Šumavy, s. 136.

¹⁴³ Tamtéž, s. 136.

¹⁴⁴ Viz příloha č. 14, foto č. 10, chata v Lenoře, dokončená stavba.

¹⁴⁵ S. Lacina, Krásky Šumavy, s. 136.

¹⁴⁶ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 13, Turistická chata v Lenoře 1924 – 1930.

¹⁴⁷ Tamtéž.

¹⁴⁸ Viz příloha č. 15, foto č. 11, slavnostní otevření chaty v Lenoře.

¹⁴⁹ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 13, Turistická chata v Lenoře 1924 – 1930.

na řádné udržování zevnějšku i vnitřku chaty, účelné užívání, bezpečnost, čistotu budovy a příslušenství, dohlížet na dodržování podmínek smlouvy, podávat návrhy na úpravy, opravy a změny, podat každý rok zprávu o stavu budovy a hájit zájmy Klubu československých turistů jako majitele budovy. Správce musel být obeznámen se stavem všech částí chaty, jednou ročně pak musel provést inventuru a vše zkontrolovat, o výsledku kontroly opět musel podat zprávu. Správce byl povinen dohlížet na dodržování všech předpisů, hlavně požárních. Správce musel dohlédnout, aby v zimě byla z vodovodu sloužícího chatě vypuštěna voda, aby vlivem mrazu nepopraskaly trubky. Voda z rour vedoucích k hydrantu musela být celoročně k dispozici, proto se musel před zimou zabezpečit před mrazem.

Nájemcem chaty se stal pan Jan Vrabec. ten již 2. 3. 1926 v dopise žádal o opravy závad. Jedná se o poškozenou střechu, dále úpravu pozemku pro zřízení dvou pokojů pro mužský a ženský personál chaty. Na schodišti kolem oken se objevily trhliny, okna a dveře některých pokojů špatně přiléhaly a při deštivém počasí tam zatékala voda. Při tuhých mrazech zamrzala vodní nádrž na půdě, i když byla zabezpečena proti mrazu a při velkých mrazech rychle unikalo teplo z noclehárny. Nájemce projednával s volyňským pivovarem zvýšení cen piva, kvůli stavbě lednice, ale k tomu by potřeboval povolení poltické správy v Prachaticích. Proto zaslal žádost, ale ta byla zamítnuta. Klub československých turistů panu Vrabci odpověděl na jeho žádost následně: oprava poškozené střechy se provede za cenu 40 Kč, půda hlavní budovy se přehradí na dvě místnosti, kde bude moci bydlet personál, investice do výstavby zdi se pohybovala ve výši 200 Kč. Trhliny v omítce kolem oken a nepřiléhající okna a dveře opravil stavitel pan Rys zdarma. Opravu vodovodu pak provedl pan Šmíd z Písku a náklady této opravy uhradil viník zamrznutí. Odvod vody zatékající do noclehárny byly provedeny drenáží a vše udělal pas Rys za cenu 100 Kč.¹⁵⁰

Chata byla vystavěna v podstatě v německém prostředí. Jednalo se o strategické místo pro výlety. Blízko k Vltavě a na Boubín. V roce 1933 byla chata převedena do majetku odboru Klubu československých turistů ve Vimperku. V roce 1986 byla opravena a dnes je v soukromém vlastnictví.¹⁵¹

¹⁵⁰ SOkA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 13, Turistická chata v Lenoře 1924 – 1930.

¹⁵¹ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 138.

6.5.4 Chata v Modravě

Tato chata byla slavnostně otevřena 22. 6. 1924 od 11:00 hodin.¹⁵² Chata získala název Klostermannova chata. Klub československých turistů na tuto akci zaslal pozvánku i primátorovi Prahy. Ten dne 18. 6. 1924 děkoval za pozvání na slavnostní otevření, s přáním mnoho zdaru československé turistice.¹⁵³

Odbor Klubu československých turistů Sušice sděloval volyňskému odboru, že paní Klostermannová přislíbila účast na slavnostním otevření chaty. Sama paní Klostermannová pak napsala dne 18. 5. 1924 dopis volyňskému odboru, ve kterém odpovídala na pozvání ke slavnostnímu otevření chaty.¹⁵⁴ Po otevření byl naplánován slavnostní společný oběd, po té porada zástupců všech Šumavských žup, odborů a turistických pracovníků.¹⁵⁵

6.5.5 Chata v Kubově Huti

V případě této chaty jde o pouhé jednání o stavbě, protože výstavba nikdy neproběhla. První zmínka o stavbě chaty se objevuje 4. 1. 1921.¹⁵⁶ Odbor Klubu československých turistů zaslal ministerstvu průmyslu, obchodu a živností Československé republiky, konkrétně oddělení pro cizinecký ruch, žádost, aby byla poskytnuta státní subvence na stavbu turistické chaty pod Boubínem v blízkosti nádraží Kubova Huť, a to v programu pro rok 1923. Chata by měla být vystavěna na pozemku přednosta stanice p. Kočandrla v Kubově Huti, který dal k tomuto svolení. Pozemek měl vlastní přívod vody. Stavba chaty by podpořila českou turistiku v této oblasti, kde se nachází mnoho německých podniků.

Pan Kočandrla se za předpokladu, že by se stal provozovatelem chaty, zavázal dodat vybavení chaty, neboť jeho manželka disponovala bohatým inventářem pro zařízení chaty. Jednalo se o nábytek, ložní prádlo, peřiny, kuchyňské zařízení, ubrusy, příbory, porcelán, sklo a podobně, v hodnotě 100 000 Kč. Navíc sama provozovala vlastní hotel, takže byla i kvalifikovanou osobou pro provoz turistické chaty. Manželé

¹⁵² Viz příloha č. 16, foto č. 12, Klostermannova chata v Modravě, pohled na chatu.

¹⁵³ SOkA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyň 1908 – 1947, inv. č. 14, Klostermannova chata v Modravě.

¹⁵⁴ Tamtéž.

¹⁵⁵ Tamtéž.

¹⁵⁶ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 135.

pouze žádali, aby mohli v chatě samostatně hospodařit, místo nájmu by platili úroky z hypoték. Klub by jim poskytl notářsky ověřený spis o právu převzít chatu do svého vlastnictví na dobu určitou.

Celkový stavební náklad na chatu by činil 200 000 Kč. Klub žádá o státní subvenci, alespoň ve výši jedné třetiny stavebního nákladu.¹⁵⁷ Ministerstvo průmyslu, obchodu a živností povolilo státní subvenci ve výši 50 000 Kč na stavbu chaty. Klub tuto subvenci získal 29. 11. 1922.¹⁵⁸ S další žádostí se Klub obracel na správní výbor Živnostenské banky v Praze. Žádali o půjčku 150 000 Kč za co nejmírnějších podmínek.¹⁵⁹ Pro stavbu chaty v Kubově Huti byl i předložen návrh, který zhotovil architekt Valenta, z Vlachova Březí.¹⁶⁰

Na pozemku vyvěral pramen, který by byl zachycen uprostřed zdi chaty a naproti němu umístěna koupelna a prádelna. Přízemí budovy by se provedlo do poloviny zdi kamenem, v patře pak formou srubu. Jídelna by se nacházela v jižním rohu stavby, celkem pro 40 osob. Jídelna by navazovala na krytou terasu, kam by se vešlo až 20 hostů. Za jídelnou se plánovala kuchyně, spíž a výčep. K tomu také tři dostatečně velké sklepy. Vedle sklepů, koupelny a prádelny by se měly nacházet tři pokoje pro provozovatelovu potřebu. Všechny hostinské pokoje byly projektovány v patře. Celkem se plánovalo 11 pokojů pro 23 hostů. Počítalo se také se dvěma společnými noclehárnami pro 14 osob a dvěma podkrovními pokoji pro personál.¹⁶¹

Klub československých turistů ve Volyni informoval ústředí Klubu o pokračujících jednáních ohledně výstavby chaty.¹⁶² Po podání žádosti o státní subvenci jednal Klub o majetkových poměrech s panem Kočandrem. Po splacení bankovního úvěru by se chata stala jeho majetkem. Po jednáních na schůzi 8. 1. byl pan Kočandrle ochoten předat smluvně pozemek Klubu československých turistů, nejdřív ale musí předložit, že pozemek opravdu zakoupil a je jeho vlastníkem. Pan Kočandrle nepředložil žádané listiny, a proto se Klub po jednáních rozhodl získat pozemek na stavbu chaty prostřednictvím Státního pozemkového úřadu. Po nezdaru jednání

¹⁵⁷ SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 17, Jednání o stavbě chaty v Kubově Huti – stavba neuskutečněna 1922 – 1923, 1945.

¹⁵⁸ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 135.

¹⁵⁹ SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 17, Jednání o stavbě chaty v Kubově Huti – stavba neuskutečněna 1922 – 1923, 1945.

¹⁶⁰ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 135.

¹⁶¹ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 17, Jednání o stavbě chaty v Kubově Huti – stavba neuskutečněna 1922 – 1923, 1945.

¹⁶² Viz příloha č. 17, foto č. 13, chata v Kubově Huti, návrh stavby.

s předností stanice se nakonec Klub na výborové schůzi dohodl opustit od záměru vystavět chatu v Kubově Huti a spíše se zasadit o výstavbu chaty v Lenoře. Proto volyňský odbor žádá ústředí o pomoc při realizaci stavby v Lenoře.¹⁶³

6.6 Klub československých turistů a snaha o záchranu památek

Klub československých turistů byl velmi činný v zachraňování památek. Vlastnil a spravoval několik hradů a zřícenin. Konkrétně odbor Klubu československých turistů ve Volyni spravoval hrad Helfenburk. V následujících kapitolách bude nastíněno, jaké kroky v tomto směru podnikal.

6.6.1 Správa fondu hradu Helfenburk

Pro získání financí na opravu hradu byly uspořádány slavnosti. Výtěžek činil 16 000 Kč a byl převeden na fond pro restauraci hradu, pro práce na konzervaci hradu. Roku 1932 byl zřízen Sbor pro záchranu hradu Helfenburk.¹⁶⁴ Klub by rád provedl restaurování a konzervaci hradu.¹⁶⁵ Proto udržoval korespondenci s Knížecí Schwarzenberskou stavební sekcí. Tato sekce odeslala dne 21. 12. 1920 Klubu dopis ohledně stavu hradu, v němž konstatovala, že se sama již několik let se ve spolupráci s památkovým úřadem snaží o konzervaci hradu.¹⁶⁶

Nejdříve se musely odstranit stromy rostoucí u základů zdí a stromky a keře rostoucí na nich. V dalším kroku bylo potřeba provést vyčištění hradní cisterny, kde by mohly být nalezeny historické předměty používané na Helfenburku. Poté se přikročilo ke konzervaci zdiva, a to tak, že se částečně rozebere, vyplní maltou a opět sestaví do původní výšky. Na některých částech bylo nutné zpevnit základy, naopak některé části zdiva nebylo možné zakonzervovat, z důvodu výrazného poškození a nestability a proto se muselo strhnout. Na třetím nádvoří se odstranil hliněný násyp, ale s tím rizikem, že nebylo možné zachovat klenby v paláci. Rohové kamenné armování, krbové konsoly a

¹⁶³ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 17, Jednání o stavbě chaty v Kubově Huti – stavba neuskutečněna 1922 – 1923, 1945.

¹⁶⁴ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 142.

¹⁶⁵ Viz příloha č. 18, foto č. 14, půdorys hradu Helfenburk.

¹⁶⁶ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 18, Helfenburk – oprava hradu – zřízení rozhledny – plánek a dějiny hradu 1920 – 1924, 1932, 1941.

okenní a dveřní ostění se vyspravily na poškozených místech, upevnily a podepřely. Po zakonzervování se hrad uzavře.¹⁶⁷

Celkem tedy výlohy na zakonzervování hradu činily 100 000 Kč. Rozvrh prací byl stanoven na dvě letní sezóny.¹⁶⁸

V roce 1933 získal klub hrad do pronájmu. V následujících letech proběhly opravy. Jednalo se hlavně o vyzdívání a spárování zdí, podezdívání a vyklízení hradních nádvoří. V roce 1937 byla otevřena okrouhlá věž na hradě Helfenburk, ve které byla zřízena rozhledna. Věž byla vyspárována a opatřena vnitřním schodištěm. Vzhledem k jejímu dřívějšímu účelu se ujal název Hladomorna.¹⁶⁹

6.7 Značení turistických cest

Jednou z nejdůležitějších činností Klubu československých turistů bylo značení a správa cest. V následující kapitole bude nastíněno, jak v tomto směru pracoval odbor Klubu československých turistů ve Volyni.¹⁷⁰

Ihned po vzniku Československé republiky byla Šumava označena turistickými značkami, které se každoročně udržovaly. Celkem se na Šumavě nacházelo 2 200 km turistických cest. Většina cest byla navíc označena i orientačními tabulkami, které byly jak české, tak i německé. Často se však stávalo, že německé tabulky byly ničeny. Veškerá údržba značek a orientačních tabulek spadala do kompetencí Klubu československých turistů. Tyto náklady však přesahovaly finanční možnosti Klubu, protože investoval i do značek cest na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Jenom na Šumavě se spotřebovalo 60 – 100 kg barev v ceně 1 000 až 1 500 Kč, navíc k tomu náhrady na stravu a nocleh osob provádějících značení cest. Orientačních tabulek se na Šumavě nacházelo téměř 1 000 kusů, cena jedné tabulky činila 20 Kč. Na Šumavě bylo také potřeba upravovat turistické cesty. Do kompetencí Klubu spadala úprava různých stezek. Údržba stezek si každoročně žádala minimálně 2 000 Kč a to se jednalo pouze o turistické cesty mezi Luzným, prameny Vltavy a Kvildou, plus náklady na výstavbu

¹⁶⁷ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 16, Zřizování nocleháren – České Trouby, Kvilda, Zdíkov, Lštění 1921, 1941.

¹⁶⁸ Tamtéž.

¹⁶⁹ S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 143.

¹⁷⁰ Viz příloha č. 19, foto č. 15, turistické cesty na Šumavě, ve správě Klubu československých turistů ve Volyni.

nových cest, některých vedených i po hřebenech hor. Konkrétně například stezky mezi Ostrým, Jezerní horou a Předělem, pak kolem Černého jezera k Jezerní hoře, stezka z Prenetu na Pancíř, cesta od pramenů Vltavy na Černý vrch, mezi prameny Vltavy a Bučinou a další. Výstavba všech těchto turistických cest se pohybovala kolem 200 000 Kč, tato částka byla však pro Klub příliš vysoká. Dále do kompetence Klubu spadalo zpřístupnění a zabezpečení vyhlídkových skal po celé republice.¹⁷¹

„Šumava byla při základním značení v roce 1920 dělena na dvě hlavní turistické cesty. První vede (I) z Domažlic, přes Oujezd, Trhanov, Pec, Čerchov, Českou Kubici, Prenet, Brůdek, Tannenberg, Všeruby, Červené Dřevo, Sv. Kateřinu, Ostrý, Jezerní Stěnu, Předěl, Čertovo jezero, Železnou Rudu, Laka, Prášily, Prášílské jezero, Polední Horu, Javoří Pílu, Modrou, Pürstling, Prameny Vltavy, Bučinu, Knížecí Pláně, Kunžvart, České Trouby, Nové Údolí, Třístoličnick, Plöckensteinovo jezero, Novou Pec, Glöckerberg, Dolní Vltavici, Vítkův Kámen, Frimburk, Hýrov, Čertovu Stěnu, Vyšší Brod, Rožmberk, Krumlov do Zlaté Koruny. Druhá cesta (II) vede z Domažlic, přes Kouto, Novou Kdýň, Rýznberk, Herštýn, Kouřim, Pušperk, Poleň, Doubravu, Věckovice, Tupadla, Klatovy, Luby, Hejno, Jalovčici, Sv. Bartoloměj, Javoříčko, Velhartice, Vodolenku, Svatobor, Sušici, Albrechtec, Sedlo, Ostružno, Nezdice, Pohorsko, Zuklín, Javorník, Stachy, Zdíkov, Vimperk, Boubín prales, Bobík, Volary, Schneedorf, Liščí Louku, Dívčí Kámen, Ondřejov, Chválešiny, Kleť do Zlaté Koruny. Na tyto tratě by měly navazovat další nové odbočky z Prahy a to třetí stezka (III) z Klatov, přes Loretu, Ouliště, Strážov, Prenet, Můstek, Pancíř, Špičák, Čertovo jezero, Železnou Rudu. Tato cesta pak bude navazovat na trať (IV) Horažďovice, Prácheň, Rábí, Sušice, Dlouhá Ves, Aninov, Mouřenec, Rejštýn, Čenkova Píla, Turnerhütte, Otiglhof, Vchynice, Modrá, Pürstling, Luzný a dále po trase (V) Strakonice, Volyně, Elčovice, Vimperk, Boubín, Šatava, Lenora, České Trouby a nakonec poslední trať (VI) Písek, Vodňany, Bavorov, Prachatice, Libín, Husov (dnes Husinec), Volary, Třístoličnick. Trať I – IV byly označeny turistickými značkami v létě roku 1920, dle nových pravidel značení cest vydaných v únoru 1920, a to červenobíle. Volba nových cest se pak musela provádět pečlivě, s důrazem na schůdnost tratí. Značení těchto tratí se rozdělilo mezi odbory

¹⁷¹ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 20, Turistické cesty na Šumavě – budování, značení 1913 – 1947.

Pošumavské župy. Informativní cedule musely být vyhotoveny pečlivě a vždy bylo nutné si rozmyslet text a jejich umístění. Hlavně s ohledem na jazykovou správnost.“¹⁷²

6.7.1 Turistická cesta mezi Bučinou a Pürstlingem

Roku 1921 byl Klub československých turistů ve Volyni pověřen označením nových turistických cest na území Československa, konkrétně v obvodu lesních ředitelství ve Vimperku a v Dlouhé Vsi. Ústřední výbor Klubu československých turistů byl ochoten na tuto cestu, konkrétně z Bučiny přes prameny Vltavy do Pürstlingu, přispět finančně. Ale informoval volyňský odbor o tom, že bylo potřeba zaslat žádost ředitelství Schwarzenberských panství o povolení vstupu a úpravy území. Odboru byla svěřena úprava cest z Bučiny do Pürstlingu. Úprava měla ve výsledku přinést cestu širokou cca 150 cm a po obou stranách cca 30 cm strouhy. Schwarzenberské ředitelství zaslalo kladnou odpověď k žádosti Klubu.¹⁷³

Roku 1922 žádal Klub československých turistů o zřízení nové turistické cesty, která by probíhala majetkem vojenských oddílů na Šumavě.¹⁷⁴ Ministerstvo o tomto informovalo Československé zemské vojenské velitelství, které naplánovalo započítí stavby na 12. 9. 1922. Poskytlo pracovní oddíly. Dle dispozic poskytnutých ministerstvem národní obrany byla roku 1922 zřízena cesta z Pürstlingu k pramenům Vltavy. Druhá část cesty z Moorkopfu do Luzného je v plánu v dalším roce.¹⁷⁵ V roce 1930 Klub začal jednat o opravě cesty od pramenů Vltavy do Březníku. Na schůzi konané 16. 4. byla volyňskému odboru věnována částka 5 000 Kč na tuto opravu a udělena subvence ve výši 17 000 Kč. Celkem bylo tedy k dispozici 22 000 Kč.¹⁷⁶

6.7.2 Opravy značek turistických cest

V této části práce bude pouze na dvou příkladech naznačeno, jak probíhaly opravy turistického značení. Činnost to byla náročná, jak finančně, tak i časově a i

¹⁷² SOKA Strakonice, fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 20, Turistické cesty na Šumavě – budování, značení 1913 – 1947.

¹⁷³ Tamtéž.

¹⁷⁴ Tamtéž.

¹⁷⁵ Tamtéž.

¹⁷⁶ Tamtéž.

v ohledu zajištění pracovní síly. Klub si samozřejmě zařizoval značení turistických tras sám, členi klubu byli rozdělováni do skupin a prováděly opravy značek.

Na výborové schůzi konané dne 22. 5. 1928 bylo rozhodnuto o opravách značkování cest, kterou provedou členi volyňského odboru. Členi klubu byli rozděleni do skupin a každé skupině byla přidělena určitá trasa a barva trasy. Zde je uvedeno pro příklad, jak takové dělení tras vypadalo:

Novák, Valenta – trať Bříza – Vimperk zelená značka, Knížecí Pláně – Kubova Huť modrá značka, Vimperk - Stachy červená značka, Stachy – Zlatá Studna modrá značka, Stachy – Paseky žlutá značka.

Kafka, Lukeš – trať Bříza – Bučina zelená značka, Březník – prameny Vltavy – Bučina – Knížecí Pláně červená značka, Knížecí Pláně – Kunžvart červená značka.

Záruba, Slabý – trať Vimperk – Paseky – Kvilda žlutá značka, Paseky – Bříza žlutá značka, Kvilda – prameny Vltavy modrá značka, Boubín – Vimperk červená značka.

Lacina, Rubeš – trať Bavorov – Helfenburk – Volyně – Javorník modrá značka.

Lacina, Krejčíř – Strunkovice – Volyně – Vimperk červená značka.

Zároveň každá dvojice dostala mapu s vyznačenou přidělenou trasou, bylo potřeba provést opravu značkování nejdéle do 14 dnů.

Na výborové schůzi konané dne 23. 4. 1929 se usnesla oprava značkování cest, kterou provedou členi odboru po dvojicích.

Novák, Valenta – trať Bříza – Vimperk modrá značka, Knížecí Pláně – Kubova Huť modrá značka, Vimperk – Stachy červená značka, Stachy – Zlatá studna modrá značka, Stachy – Paseky žlutá značka.

Lukeš, Šimon – Bříza – Bučina zelená značka, Březník – Prameny Vltavy – Bučina – Knížecí Pláně s odbočkou na Luzný červená značka.

Slabý, Zábranský – Vimperk – Paseky - Kvilda žlutá značka, Paseky – Bříza žlutá značka, Kvilda – Prameny Vltavy modrá značka, Kubova Huť – Boubín modrá značka, Boubín – Vimperk červená značka.

Rubeš, Mráz – Bavorov – Helfenburk – Volyně – Javorník modrá značka.

Lacina, Uher – Strunkovice – Volyně – Vimperk červená značka, Knížecí Pláně – Kunžvart červená značka.¹⁷⁷

6.8 Noclehárny Klubu československých turistů

Kromě výstavby chat a značení a opravování turistických cest patřila mezi základní úkoly Klubu i správa nocleháren. Noclehárny nabízely za drobný poplatek členům Klubu či náhodným návštěvníkům možnost jednoduchého přespání, a to buď v postelích či na zemi na slavnících. Ty byly ve většině případů otevřeny po celý rok a o doplnění jejich skromného vybavení pečovaly ustavení správci.

Celková zpráva o výnosnosti nocleháren z roku 1928 umožňuje rekonstrukci počtu ubytoven, které byly ve správě volyňského odboru, ale s její pomocí je možné odhalit i preference turistických cílů či generové složení turistů. Noclehárnu na Březníku, která byla umístěna v hájovně, měla sedm lůžek, správcem byl pan Karel Kainz a dozorcem Josef Šimeček a otevřena byla celý rok, v tomto roce navštívilo 20 mužů a pouze tři ženy. Za tyto pobyty bylo inkasováno, noclezné celkem 46 Kč, podíl správce 23 Kč, poštovné 1 Kč, odboru odvedeno 22 Kč. V noclehárně na Knížecích Pláních, která byla umístěna v hostinci A. Kölbla, měla osm lůžek, správcem byl pan Alois Kölbl a dozorcem Václav Soukup, přenocovalo 50 mužů a 24 žen. Zisk z nocležného byl celkem 148 Kč, podíl správce 74 Kč, opravy inventáře 24 Kč, odboru odvedeno 50 Kč. Dlužno podotknout, že noclehárna byla otevřena pouze od 1. 7. do 30. 10, přesto o ní byl očividně mezi turisty velký zájem.¹⁷⁸ V noclehárně u pramene Vltavy byla umístěna v chatě KČST, celkem měla čtyřicet čtyři lůžek a správcem byl pan František Pešl, dozorcem pak František Záruba. Byla otevřena celý rok. Samozřejmě klub spravoval noclehárnu ve Volyni. Roku 1928 nocleh využilo celkem 15 mužů, pouze jedna žena a za noclezné bylo celkem zapláceno 32 Kč, z toho polovinu tvořil podíl správce, kterým byl pan Bedřich Inglac a dozorcem pak František Záruba. Tato noclehárna byla umístěna v budově zemské školy průmyslové. Nacházelo se zde

¹⁷⁷ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 20, Turistické cesty na Šumavě – budování, značení 1913 – 1947.

¹⁷⁸ SOKA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 16, Zřizování nocleháren – České Trouby, Kvilda, Zdíkov, Lštění 1921, 1941.

pět lůžek a byla v provozu pouze přes letní měsíce. Další noclehárnu klub spravoval v nedalekém Vimperku. Umístěna byla v Českém domě a správcem byl ustanoven pan Bedřich Volf a dozorcem pan Ladislav Bergman. Podobně jako noclehárna ve Volyni byla otevřena pouze přes letní měsíce, ale na rozdíl od Volyňské noclehárny zde byl trojnásobný počet lůžek, tedy patnáct. Poslední noclehárnou byla noclehárna v Lenoře, která byla umístěna v místní chatě Klubu československých turistů. Správcem byl pan Bohumil Král a dozorcem František Záruba. Díky umístění v chatě klubu fungovala po celý rok.¹⁷⁹

¹⁷⁹ Viz příloha č. 4 , Soupis inventářů nocleháren.

7. ZÁVĚR

Diplomová práce si kladla za cíl představit turistiku a její rozvoj v meziválečném období, a to na příkladě odboru Klubu československých turistů ve Volyni. Z úvodních kapitol je patrné, že turistika se rozvíjela již dávno před sledovaným obdobím. Rozvoj turistiky šel v podstatě ruku v ruce s rozvojem průmyslu a industrializace. Díky tomu se lidé více stěhovali do měst a později zase vyhledávali kontakt s přírodou. Proto se mohla turistika rozvíjet rychleji. V českých zemích navíc měl rozvoj turistiky silný národní podtext. Vzhledem k politickým poměrům, které zde panovaly, byla turistika chápána velice nacionalisticky. Avšak až právě s meziválečným obdobím přišla velká expanze turistiky. Hlavně díky Klubu československých turistů. Klub zde byl představen jako organizace, která sdružovala mnoho lidí napříč sociálními vrstvami. Navíc nezáleželo ani na věku zájemců o turistiku.

Práce přináší pohled na turistiku z více stran. Ukazuje náhled na různé pojmy, které se k turistice vážou v různých publikacích, díky tomu je vidět, jak se pojmy rozvíjely v průběhu času. Ihned po vzniku Klubu československých turistů začala být turistika vysvětlována v souvislosti s touto organizací. Je patrné, že již od samých počátků byl klub velice důležitý. Cílem práce bylo ukázat, jak klub fungoval. Proto na začátku práce byl klub představen v celonárodním měřítku, tak aby později bylo možné ukázat jeho fungování na konkrétním odboru.

Na odboru Klubu československých turistů bylo ukázáno fungování klubu. Tak jako další odbory, i ten ve Volyni, spravoval noclehárny. Ať už se jednalo o studentské noclehárny, tak i turistické. Snažil se tak zajistit levné ubytování v různých místech republiky. Výhodou bylo, pokud klub zde vlastnil chatu, ale noclehárny byly provozovány i ve školách, či v jiných ubytovacích zařízeních. Nejdůležitější však byla výstavba chat. Každý odbor chtěl mít ve své správě turistické chaty. V tomto ohledu bylo ukázáno, co byli členi ochotni podnikat, aby chata byla postavena. Právě ve Volyni se několik členů podepsalo pod směnku, díky které získali finance na stavbu chaty. Proto tento příklad přinesl náhled na to, jak byla krize vyvolána. V období před krizí Klub zaznamenal největší stavební rozvoj. Byly investovány velké finanční částky, z části získané státními subvencemi, nebo půjčkou a z části se jednalo o vlastní prostředky klubu. Vlastní finanční prostředky klubu ale nestačily na všechny žádosti o pomoc při stavbě chaty. Veškeré tyto touhy přivedly klub do finančních problémů, které

pak vyvolaly zmiňovanou krizi. Odbor ve Volyni ukazuje, že i když se již dosáhlo výstavby jedné chaty, touha po další nebyla překážkou k tomu, aby byl vytvořen směnečný dluh.

Dále bylo v práci ukázáno, jak probíhala správa a značení turistických tras. Naznačen byl vývoj turistického značení. Z příkladu odboru Volyně je patrné, že bylo velice organizačně a časově náročné vytvořit rozpis opravy a budování značení, protože se jednalo o mnohakilometrové trasy a bylo potřeba zajistit dostatek dobrovolníků, kteří se do akcí pouštěli. Klub se nejenom staral o již stávající trasy, ale budoval i nové cesty. I odbor ve Volyni se zasloužil o novou turistickou cestu.

Dalším bodem, ve kterém je odbor ve Volyni dobrým příkladem pro ukázání fungování a práce Klubu československých turistů, je snaha o záchranu historických památek, hradů a hradních zřícenin. Právě Volyně se nachází nedaleko hradní zříceniny Helfenburk. Klub se o tuto stavbu zajímal a zasloužil se o první restaurační práce. Také se odboru povedlo zpřístupnit a otevřít rozhlednu na věži, která stejnému účelu slouží dodnes.

Odbor ve Volyni je příkladem toho, jak celý Klub československých turistů fungoval. Tento odbor provozoval několik chat, rozhleden, nocleháren a spravoval mnoho kilometrů turistických tras. Ve své správě měl i hrad, který se snažil konzervovat. Klub také pořádal mnoho výletů, přednášek, tak jako každý jiný odbor. Díky představení toho, jak fungoval jeden odbor, je možné si představit, jak fungoval celý klub. S ohledem na to, jak velká organizace to byla, je až neuvěřitelné, že se vše dokázalo udržet pohromadě jako celek. Ovšem díky činnosti, která byla v klubu vytvářena a pěstována v meziválečném období, nám zůstal dodnes obrovský odkaz v oblasti turistiky.

8. PRAMENY A LITERATURA

8.1 Prameny

8.1.1 Archivní prameny

Státní okresní archiv Strakonice

- fond Klub československých turistů Volyně 1908 – 1947

- vyhlášky, pokyny pro turisty 1923 – 1931

- chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946

- úprava studánky u pramene Vltavy

- turistická chata v Lenoře 1924 – 1930

- Klostermannova chata v Modravě

- jednání o stavbě chaty v Kubově Huti – svatba neuskutečněna 1922 – 1923, 1945

- Helfenburk – oprava hradu – zřízení rozhledny – plánek a dějiny hradu 1920 – 1924, 1932, 1941

- zřizování nocleháren – České Trouby, Kvilda, Zdíkov, Lštění 1921, 1941

- turistické cesty na Šumavě – budování, značení 1913 – 1947

8.2 Literatura

Anděra, Miloš – Zavřel, Petr – a kol., *Šumava*, Praha 2003.

Guth-Jarkovský, Jiří, *Turistika, turistický katechismus*, Praha 2002.

Československá vlastivěda, *díl X. Osvěta*, Praha 1931.

Havelka, Jan, *Časopis turistů*, Turista 46, 2007, č. 1, s. 38 – 41

- Havelka, Jan – kolektiv autorů, *Sborník Klubu českých turistů vydáný ke 120. výročí založení klubu v roce 2008*, Praha 2008.
- Havelka, Jan, *Z historie organizované turistiky*, Praha 2003.
- Hurychová, Alena, *Turistika I*, Brno 1975.
- Hurychová, Alena, *Turistika II*, Brno 1976.
- J. Otto, *Ottův slovník naučný pátý díl*, Praha 1898.
- Kárník, Zdeněk, *České země v éře první republiky (1918 – 1938), díl první Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 – 1929)*, Praha 2003.
- Klimek Antonín, *Velké dějiny zemí Koruny české, Svazek XIII, 1918 – 1929*, Praha 2000.
- Klimek Antonín, *Vítejte v první republice*, Praha 2003.
- Lacina, Stanislav, *Krásy Šumavy*, Klatovy 2011.
- Ludvík, Marcel a kol., *Malá encyklopedie turistiky*, Praha 1986.
- Masarykův slovník naučný, *díl I*, Praha 1925.
- Moser, František a kol., *Sborník Klubu českých turistů vydáný ke 110. výročí založení klubu v roce 1998*, Plzeň 1998.
- Pokorná, Martina – Zelenka, Josef, *Cestovní ruch výkladový slovník*, Praha 2002.
- Štemberk, Jan, *Fenomén cestovního ruchu. Možnosti a limity cestovního ruchu v meziválečném Československu*, Praha 2009.
- Votruba, Jan, *Spolkový život v Českých Budějovicích v první polovině 20. století*. Diplomová práce PF JU, České Budějovice 2005.

9. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Stanovy Klubu Československých turistů (J. Guth-Jarkovský, Turistika, s. 102)

Příloha 2 – Desatero člena Klubu československých turistů při návštěvě chaty (Státní okresní archiv Strakonice, Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 24, Vyhlášky, pokyny pro turisty 1923 – 1931)

Příloha 3 – Domácí řád pro chatu u pramenů Vltavy (SOkA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 12, Chata u pramene Vltavy – stavba, otevření 1924 – 1946)

Příloha 4 – Soupis inventářů nocleháren (SOkA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 16, Zřizování nocleháren – České Trouby, Kvilda, Zdíkov, Lštění 1921, 1941)

Příloha 5 - foto č. 1, turistická značka (S. Lacina, Krásy Šumavy, Klatovy 2011, s. 125)

Příloha 6 - foto č. 2, turistická chata u Plešného jezera (M. Martan, M. Předota, Šumava na starých pohlednicích I, Vimperk 1996, s. 223)

Příloha 7 - foto č. 3, město Volyně (M. Martan, M. Předota, Šumava na starých pohlednicích I, Vimperk 1996, s. 153)

Příloha 8 - foto č. 4, původní chata u pramene Vltavy (M. Martan, M. Předota, Šumava na starých pohlednicích I, Vimperk 1996, s. 253)

Příloha 9 - foto č. 5, chata u pramene Vltavy (S. Lacina, Krásy Šumavy, Klatovy 2011)

Příloha 10 - foto č. 6, plán chaty u pramene Vltavy (S. Lacina, Krásy Šumavy, Klatovy 2011, s. 133)

Příloha 11 - foto č. 7, volyňští turisté u chaty u pramene Vltavy (S. Lacina, Krásy Šumavy)

Příloha 12 - foto č. 8, pramen Vltavy (M. Martan, M. Předota, Šumava na starých pohlednicích I, Vimperk 1996, s. 131)

Příloha 13 - foto č. 9, stavba chaty v Lenoře (S. Lacina, Krásy Šumavy, Klatovy 2011)

Příloha 14 - foto č. 10, chata v Lenoře (S. Lacina, Krásy Šumavy, Klatovy 2011, s. 136)

Příloha 15 - foto č. 11, slavnostní otevření chaty v Lenoře (S. Lacina, Krásy Šumavy, Klatovy 2011, s. 137)

Příloha 16 - foto č. 12, Klostermannova chata v Modravě (M. Martan, M. Předota, Šumava na starých pohlednicích I, Vimperk 1996, s. 118)

Příloha 17 - foto č. 13, chata v Kubově Huti – návrh (S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 135)

Příloha 18 - foto č. 14, půdorys hradu Helfenburk (SOkA Strakonice, fond Klubu československých turistů Volyně 1908 – 1947, inv. č. 18, Helfenburk – oprava hradu – zřízení rozhledny – pláněk a dějiny hradu 1920 – 1924, 1932, 1941)

Příloha 19 - foto č. 15, turistické cesty na Šumavě – ve správě odboru Volyně (S. Lacina, Krásy Šumavy, s. 125)

Příloha 1

Stanovy Klubu československých (českých) turistů

Dle stanov má pěstovat a šířit znalost krajin a hor v království Českém, markrabství Moravském a vévodství Slezském a v oblastech království a zemí na říšské radě zastupovaných a podporovat cestování vůbec.

1. Zakládá a zřizuje odbory v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a v ostatních královstvích a zemích na říšské radě zastoupených
2. Pořádá přednášky a výstavy
3. Vydává, rozšiřuje a podporuje časopisy, spisy a knihy cestovní, mapy a jiná literární a umělecká díla
4. Zakládá a rozšiřuje sbírky knih a map cestovních, rozhledy a jiné podobné předměty (turistické upomínky)
5. Domáhá se snížení cen jízdnic a vůbec výhod cestovních pro členy
6. Stará se o pohodlí turistů na cestách, zejména pokud se týče ubytování, občerstvování nápoji a stravování – zřizuje a udržuje budovy k účelu tomuto sloužící
7. Pečuje o zdokonalení prostředků dopravních – zřizuje, upravuje a označuje cesty, rozhledny a útulky
8. Opatřuje spolehlivé vůdce turistů a stará se o jejich výcvik a organizaci
9. Vykládá památky na význačných místech
10. Podává zprávy a rady o věcech cestovních
11. Pořádá schůze, sjezdy, společné výlety a zábavy
12. Zřizuje fondy ke zvláštním účelům české turistiky a k účelům klubu ustanovené
13. Zakládá a udržuje útulny studentské (noclehárny) a pečuje o cestování studujících
14. Pečuje o ochranu a udržování památek přírodních, uměleckých a historických
15. Podporuje vše, čím lze přispěti ke zvelebení duševnímu a hmotnému obyvatelstva
16. Koná skutky dobročinné a lidumilné, jako i vánoční stromky, atd.

Příloha 2

Desatero člena KČST při návštěvě chaty

1. Při žádosti o nocleh člen předloží členský průkaz, který mu zajistí 50 % slevu. Nájemce si jej vezme do úschovy a vrátí při odchodu.
2. Člen je povinen seznámit se s Výhodami a oprávněními členů KČST (uvedenými v publikaci), s domácím řádem chaty, vše dodrží.
3. Člen musí žádat o předložení všech účtů na účtenkách KČST, kvůli případným reklamacím.
4. Člen klubu žádá výhradně pohlednice a štítky klubem vydané.
5. Šetrně užívá zařízení chat.
6. Musí se zapsat do knihy nocležní i pamětní.
7. O veškerých nedostatcích zjištěných na chatách uvědomí ústředí klubu.
8. Stížnosti týkající se obhospodařování chaty zapíše do knihy stížností.
9. Ve všech chatách je dostupný Časopis turistů, Letem světem a Krásy Slovenska.
10. Pečlivě si všímá turistické orientace a stavu turistických cest v okolí chaty.

Příloha 3

Domácí řád pro chatu u pramenů Vltavy

Tento řád byl schválen dne 5. 4. 1925.

1. Každý noclehář byl povinen se zapsat do knihy noclehářů a vše vyplnit, pouze správný záznam poskytoval nárok na lůžko. Člen Klubu československých turistů činící si nárok na slevu musel hospodáři odevzdat členský průkaz, který mu hospodář druhý den vrátil.
2. Přidělení lůžek nebo pokojů záleželo na hospodáři, bylo možné si je i písemně zamluvit.
3. Lůžka byla přidělována podle pořadí, v jakém hosté dorazili či si zamluvili lůžka, ve sporných případech pak dle zápisu do knihy noclehářů. Členi Klubu československých turistů měli nárok na deset lůžek až do 18:00.
4. Za členy se pokládali pouze v případě, že předložili členský průkaz, členi zahraničních spřátelených organizací byli oprávněni využívat výhod členů Klubu československých turistů. Hospodář měl nárok členské průkazy prohlédnout, ověřit zda byl zaplacen členský poplatek, pokud bylo vše v pořádku, šlo činit nárok na výhody členů, v opačném případě nikoliv.
5. Po 18 hodině bylo možné neobsazená lůžka náležející členům Klubu obsadit nečleny dle zápisu v knize noclehářů.
6. Zvláštní nárok na lůžka měli členi záchranných podniků, kterým se postupovala lůžka noclehářů, kteří přišli poslední.
7. Při naprostém nedostatku míst měl hospodář do 14 hodin právo vyzvat hosty, kteří byli v chatě déle než tři dny, aby ji opustili a uvolnili tak svá lůžka.
8. Členy, cítící se poškozeni přidělením lůžek, byl hospodář povinen přesvědčit o správnosti přidělu lůžek předložením knihy noclehářů.
9. Veškeré ceny jídla, nápojů a ubytování podléhaly schválení Klubu československých turistů, buď Ústřednímu výboru, nebo příslušnému odboru, hospodář pak musel na viditelném místě vyvěsit ceník. Účty hostům předkládal na účtenkách Klubu československých turistů.

10. Členi Klubu měli nárok na 50% slevu nocležného. Stejný nárok měli i členi spřátelených organizací.
11. Po 22 hodině se musel dodržovat noční klid.
12. Vaření na pokojích a neopatrné zacházení s ohněm je zakázané. Pokud byl tento zákaz porušen, byl host z chaty vykázán, bez nároku na vrácení financí.
13. Kouření v chatě mimo restaurace bylo zakázáno, i v tomto případě byl host při porušení vykázán bez nároku na vrácení financí.
14. Návštěvníci museli dbát na čistotu.
15. Hospodář měl nárok na plnou náhradu za poškození či znečištění chaty.
16. Při zranění nebo onemocnění hosta šlo využít prostředků v chatě, které vydával hospodář.
17. Hospodář byl povinen dbát na dodržování domovního řádu.

Jakékoliv připomínky měly být oznámeny Klubu československých turistů ve Volyni.

Příloha 4

Inventář noclehárny u pramenů Vltavy

Počet postelí 12, z toho majetkem Klubu 10

Počet slamníku 44, z toho majetkem Klubu 42

Počet podhlavníků 41, z toho majetkem Klubu 40

Počet vlněných přikrývek 69, z toho majetkem Klubu 69

Počet houní (místo prostěradel) 10, z toho majetkem Klubu 10

Inventář noclehárny v Knížecí Pláni

Počet postelí 8, z toho majetkem Klubu 8

Počet slamníků 8, z toho majetkem Klubu 8

Počet podhlavníků 8, z toho majetkem Klubu 8

Počet vlněných přikrývek 13, z toho majetkem Klubu 13

Inventář noclehárny v Březníku

Počet postelí 7

Počet slamníků 7

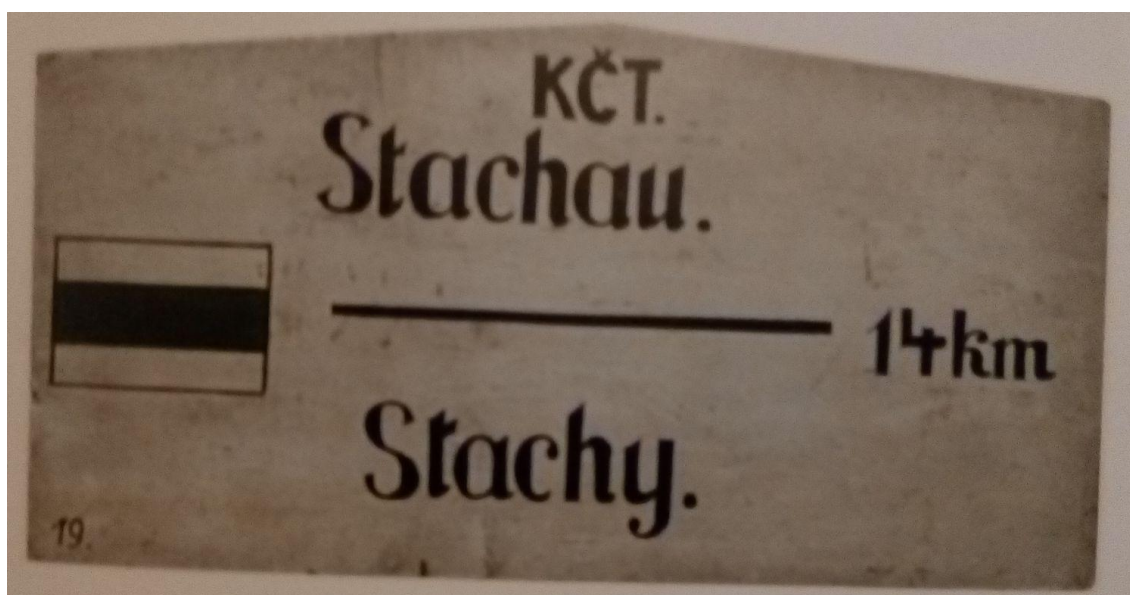
Počet podhlavníků 7

Počet vlněných přikrývek 7

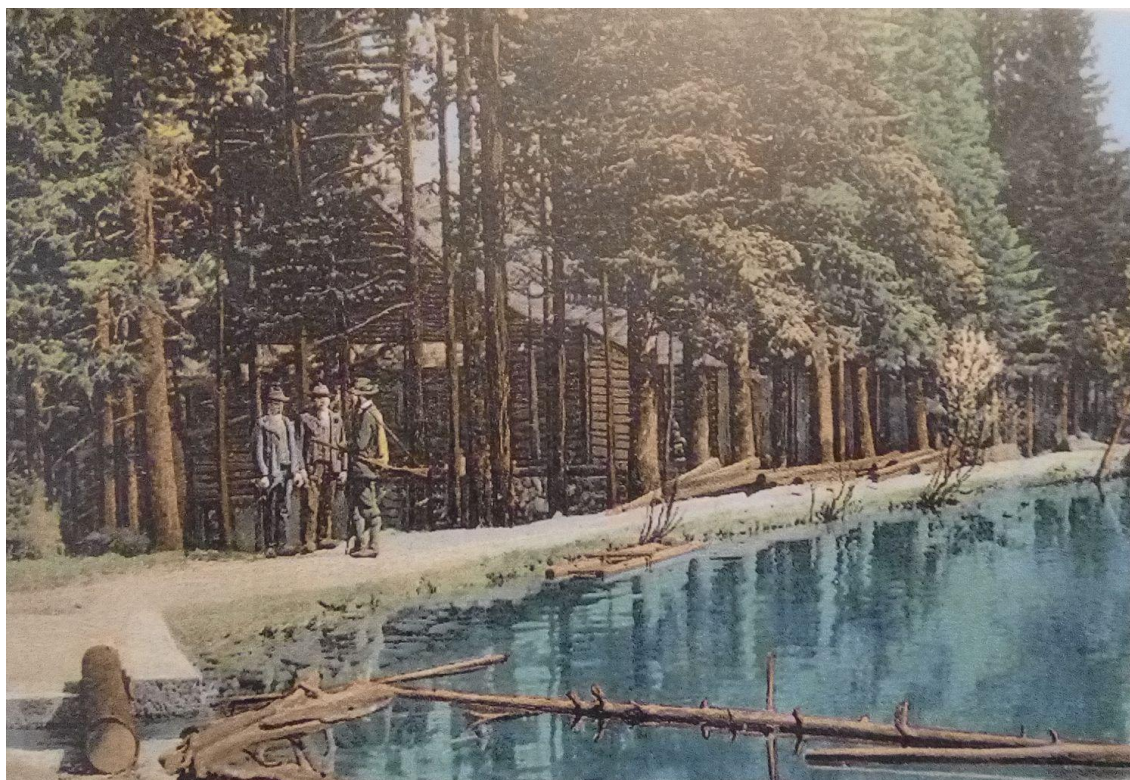
Počet houní (místo prostěradel) 7

Žádný z uvedeného majetku nepatří KČST.

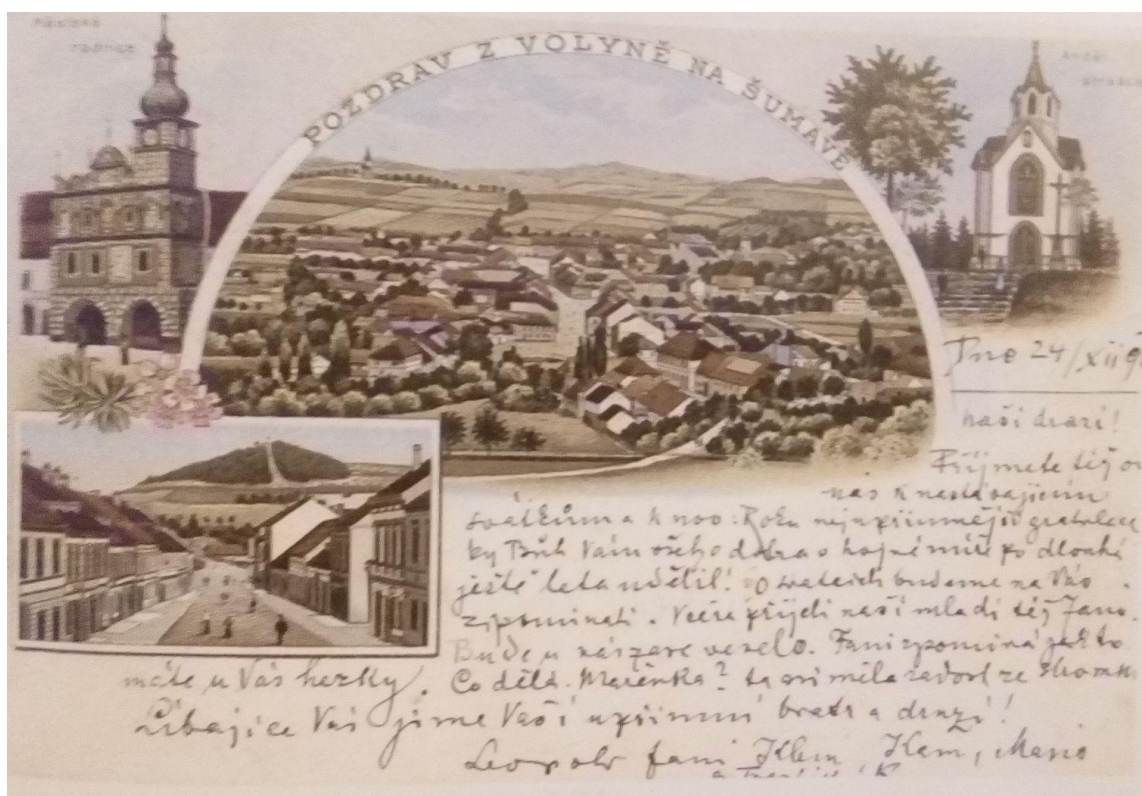
Příloha 5 – foto č. 1

Příloha 6 – foto č. 2

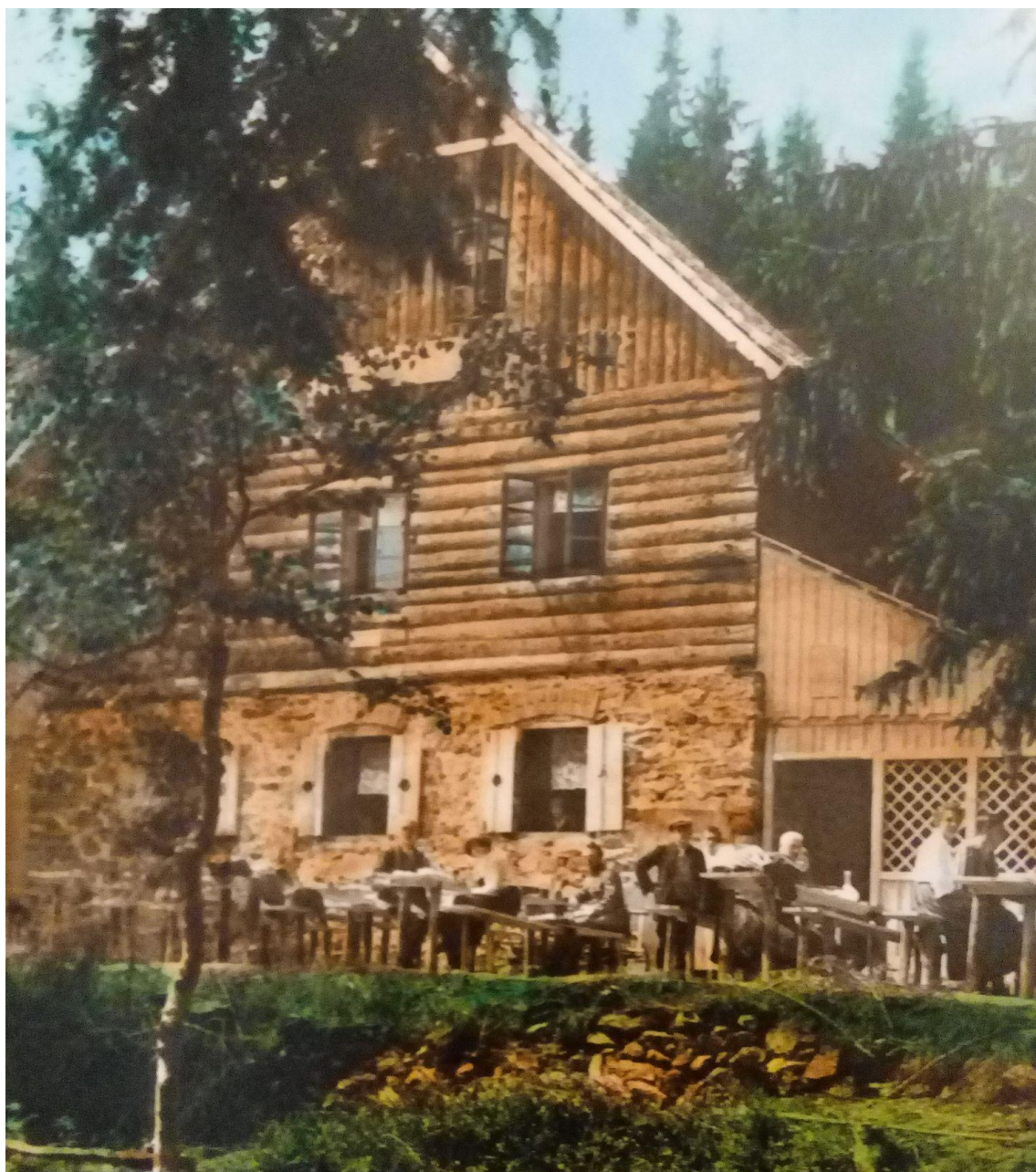
Příloha 7 – foto č. 3

Příloha 8 – foto č. 4

Příloha 9 – foto č. 5

Příloha 10 – foto č. 6

Příloha 11 – foto č. 7

Příloha 12 – foto č. 8

Příloha 13 – foto č. 9

Příloha 14 – foto č. 10

Příloha 15 – foto č. 11

Příloha 16 – foto č. 12

Příloha 17 – foto č. 13

